

Висока школа
BANJA LUKA COLLEGE

ИЗВЈЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ
И ОЦЈЕНИ КВАЛИТЕТА СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА,
НАСТАВЕ И УСЛОВА РАДА ЗА ШКОЛСКУ 2015/2016
ГОДИНУ

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета студијских програма, наставе и услова рада

Увод

1. Поступак самовредновања и оцјене квалитета

Висока школа *Banja Luka College* (у даљем тексту: VLC) је спровела поступак самовредновања и оцјене квалитета за школску 2015/2016 годину (у даљем тексту: поступак самовредновања) у свим областима осигурања квалитета предвиђеним Законом о високом образовању Републике Српске, Оквирним законом о високом образовању Босне и Херцеговине, Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета, Правилником о осигурању квалитета, Правилником студија и Стратегијом осигурања квалитета VLC-а 2012 до 2016 (у даљем тексту: Стратегијом осигурања квалитета).

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета приказује резултате анализе свих аспеката квалитета дјеловања VLC-а и даје оцјену испуњености стандарда квалитета.

Извјештај усмјерава и омогућује отклањање уочених слабости и унапређивање квалитета.

Као и досадашњи, тако је и извјештај за 2015/2016 годину имао значај за унапређење примјене истих као и за приказивање наставних, научних, стручних и умјетничких потенцијала VLC-а.

1.1. Субјекти поступка самовредновања

У поступку самовредновања учествовало је сво наставно и ненаставно особље, све организационе јединице и студенти VLC-а. Комисија за осигурање квалитета, именована од стране Сената VLC-а (у даљем тексту: Сенат) организовала је и спровела поступак (прикупљање, обрада и анализа података) и припремила Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета студијских програма, наставе и услова рада за школску 2015/2016 годину.

1.2. Опис поступка самовредновања

Поступак самовредновања спроведен је у складу са Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета у коме су дефинисани циљеви самовредновања, процедуре, субјекти, методологија, задужења и временска динамика, оцјењивање квалитета студијских програма, наставе и услова рада.

Поступак самовредновања на VLC-у је спроведен за школску 2015/2016 годину. Поступак самовредновања је спроведен према Правилнику о самовредновању и

оцјењивању квалитета који је донио Сенат и према Стратегији осигурања квалитета на VLC-у.

Комисија за осигурање квалитета утврдила је: начин прикупљања података, списак извора података, инструменте за прикупљање података (методологија анкета, вријеме анкета, садржина анкетних упитника, индикаторе квалитета и др.).

Поступак анкета и други поступци за прикупљање података спроведени су према Плану анкета и самовредновања.

Комисија за осигурање квалитета је, на основу Стратегије осигурања квалитета предложила корективне мјере за унапређивање квалитета.

Комисија за осигурање квалитета је на основу добијених приједлога Вијећа одсека судијских програма (у даљем тексту: вијећа одсека) припремила и приједлог мјера за унапређивање квалитета рада VLC-а.

2. Методологија

У поступку самовредновања примјењена је методологија евалуативних истраживања и коришћени су разноврсни извори и методе: анализа службене документације, анкета, методе квантитативне и квалитативне обраде и анализе података. Основна техника прикупљања података је анкета: студената, наставног и ненаставног особља VLC-а.

Примјењени су упитници и скале процјене припремљени за самовредновање које је усвојила Комисија за осигурање квалитета (анкете). Основни циљ анкета био је утврђивање како различити актери процеса рада на VLC-у опажају квалитет студија, наставе, услове студирања и рада. Ове процедуре система управљања квалитетом које се успостављају треба да обезбједе унапређивање рада VLC-а у свим областима осигурања квалитета.

Анкета студената о актуелном наставном процесу је обављена у циклусима: за наставу и предмете из зимског семестра у јануару 2016 године, за наставу и предмете из љетњег семестра у јуну мјесецу 2016. године, према Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета.

За податке о успјеху студената на испитима коришћене су базе података студентске службе, а припремили су их запослени у Студентској служби и Координатор наставе.

Поступак самовредновања и оцјене квалитета студијских програма, наставе и услова рада је спровела Комисија за осигурање квалитета.

3. Писање извјештаја

Извјештај о самовредновању и оцјени квалитета студијских програма, наставе и услова рада написан је у складу са Правилником о самовредновању и

оцјењивању квалитета. У Извјештају је процјењена испуњеност сваког стандарда за самовредновање и оцјењивање квалитета високошколске установе, који су дати у Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета и Правилнику о осигурању квалитета.

Први дио:

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О VLC - у

VLC је прва висока школа у Босни и Херцеговини која је добила међународно признату акредитацију, а за реакредитацију се спрема у 2017 години. Самим тим, дипломе које студенти стичу на овој високошколској установи су међународно признате у оквиру Европске уније.

VLC је усвојио садржаје савремених достигнућа европских факултета и високих школа академских студија у оквиру студијских програма из области друштвених, хуманистичких, природних и техничких наука. Циљ је што квалитетније образовање кадрова на студијским програмима из области пословне економије, менаџмента и пословања; менаџмента друштвених дјелатности и невладиног сектора; менаџмента јавне управе; медија и комуникација; графичког дизајна и визуелних комуникација; и информатике, у Републици Српској, односно Босни и Херцеговини и укључивање у европски простор високог образовања.

У припреми Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета VLC је сагледао своју ефикасност, квалитет свог наставног и образовног процеса, квалитет својих наставника, организације и ресурсе које нуди својим студентима. Сличне евалуације које имају за циљ уочавање недостатака и њихово превазилажење, периодично ће се понављати.

Извјештај о самовредновању VLC–у служи као основа за промјене и унапређење наставног процеса, али и као извор информација о знањима и вјештинама које студенти стичу у овој високошколској установи.

Овај документ омогућава да се провјери квалитет студијских програма, а самим тим и диплома које студенти стичу, као што омогућава екстерним експертима да стекну тачан увид о стању студијских програма на VLC –у из пословне економије, менаџмента и пословања; менаџмента друштвених дјелатности и невладиног сектора; менаџмента јавне управе; медија и комуникација; графичког дизајна и визуелних комуникација и о VLC–у, да би могли да дају адекватну оцјену о квалитету рада.

Подаци добијени у току припреме извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета студијских програма, наставе и услова рада служе да се заједно са студентима сачине релевантни планови будућег дјеловања у циљу општег побољшања квалитета рада.

1.1. Основни подаци

VLC је самостална приватна високошколска установа са својством правног лица, са правима и обавезама одређеним Законом и Статутом.

VLC се бави високом образовањем као дјелатношћу од општег друштвеног интереса, наставним, научноистраживачким, стручним и умјетничком радом, издаваштвом, и својим дјеловањем непосредно утиче на развој друштвене заједнице у оквиру које се развија као значајна високошколска институција.

VLC је регистрована Рјешењем суда: Уговор о оснивању друштва са ограниченом одговорношћу; Више школе “Banja Luka College” Бања Лука.; број: 01/04 од 17.10.2004.; Матични број додијељен од Републичког завода за статистику је: 01986724; Пореско-идентификациони број VLC – а (ПИБ): ЛИБ 4402123700002.

1.2. Оснивање и развој

VLC је основан Уговором о оснивању друштва са ограниченом одговорношћу Више школе “Banja Luka College” у Бањој Луци бр. 01/04 од 17. 10.2004. године, а отпочео са радом на основу Рјешења Министарства просвјете и културе Републике Српске бр.: УП-6-01-101/05 од 15.02.2005. године, Сагласност на Статут: Рјешења Министарства просвјете и културе Републике Српске бр.: 6-01-5528/04 од 30.11.2004. године и издавања прве Дозволе за рад од Министарства просвјете и културе Републике Српске број: 07.2-9623/07 од 28.12.2007. године, која је издата на основу позитивног мишљења.

VLC изводи трогодишње и четворогодишње академске студије првог циклуса на следећим студијским програмима:

1. Студијски програм Менаџмент, пословање и пословна економија

Студент који заврши трогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани економиста -180 ECTS бодова, дипломирани економиста-менаџер- 180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом)

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани економиста-240 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом)

2. Студијски програм Менаџмент у јавној управи, за јавне службе и администрацију

Студент који заврши трогодишњи студиј стиче академско звање дипломирани менаџер у јавној управи за јавне службе и администрацију – 180 ECTS бодова.

Студент који заврши четворогодишњи студиј стиче академско звање Дипломирани менаџер у јавној управи за јавне службе и администрацију и информационе технологије и системе у управи – 240 ECTS бодова;

3. Студијски програм Менаџмент у друштвеним дјелатностима и невладином сектору

Студент који заврши трогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани менаџер-180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом)

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани менаџер у образовању и култури – 240 ECTS и дипломирани менаџер културе - продуцент – 240 ECTS бодова;

4. Студијски програм Медији и комуникације

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање Дипломирани комуниколог – 240 ECTS бодова; Дипломирани новинар (смјер новинарство и мултимедија) - 240 ECTS бодова;

5. Студијски програм Информатика

Студент који заврши трогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање Дипломирани информатичар – 180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом);

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање Инжењер информационих технологија – 240 ECTS бодова завршени смјер предвиђен студијским програмом)

6. Студијски програм Графички дизајн и визуелне комуникације

Студент који заврши трогодишњи студиј стиче академско звање дипломирани графички дизајнер – 180 ECTS бодова.

Студент који заврши четворогодишњи студиј стиче звање дипломирани графички дизајнер - 240 ECTS бодова.

1.3. Актуелни подаци

У току 2015/16 на ВЛС - у студирало укупно 434 студената, а први пут уписано 113 студента.

ВЛС је посебну пажњу посветио избору кадрова за извођење наставе тако да у школској 2015/2016 години наставу изводи 23 наставника и девет сарадника. Сви наставници и сарадници ВЛС-а су квалификовани и компетентни да обављају наставни процес у области за коју су изабрани, у складу са условима прописаним законом, подзаконским актима и Правилником о избору наставника и сарадника ВЛС-а.

ВЛС испуњава све прописане кадровске услове за обављање дјелатости. Број радно ангажованих наставника и сарадника ВЛС-а одговара потребама студијских програма који се реализују. Број наставника запослених на ВЛС-у у радном односу са пуним радним временом је виши од минималног броја наставника потребних за извођење наставе на свим наставним предметима које изводи високошколска установа, за све године студија, док је број запослених сарадника нешто нижи. Укупан број ангажованих наставника и сарадника (наставници запослени на ВЛС-у и гостујући наставници) покрива укупан фонд часова наставе на студијским програмима, тако да се поштују прописани стандарди оптерећења наставног особља.

Органи ВЛС-а су:

- Управни одбор,
- Сенат,
- Директор,

- Скупштина оснивача,
- Финансијски директор,
- Научно-наставна вијећа студијских одсека,
- Комисија за осигурање квалитета,

Наставници се интензивно баве научноистраживачким, умјетничким и стручним радом у научном, односно умјетничким области које су обухваћене наведеним студијским програмима. Наставници редовно учествују на научним и другим скуповима и савјетовањима у Републици Српској, Босни и Херцеговини и иностранству.

BLC настоји још од оснивања да буде активан и значајан носилац међународне сарадње, посебно са високошколским установама у региону, упоредо са сарадњом у Републици Српској и Босни и Херцеговини. BLC настоји да у даљем развоју прошири ову сарадњу и мрежу, посебно сарадњу са другим високошколским установама у европском простору високог образовања, а у циљу реализације законом утврђеног принципа укључивања у европски простор високог образовања и унапређивања мобилности наставног особља и студената.

Међународна сарадња је регулисана билатералним уговорима које је BLC закључио са другим високошколским установама, као и правилима међународне мреже Seeman којој је BLC приступио. Оно што BLC добија чланством у глобалној мрежи за развој менаџмента CEEMAN– Central and East European Managment Development Association јесу права и бенефиције као што је: учествовање у међународним образовним програмима и конференцијама, успостављање међународних сарадњи, добијање акредитација за студијске програме.

BLC је склопио седам уговора са Директоратом комуникација јединице за издаваштво Савјета Европе у Стразбуру. Овим уговорима се BLC -у даје право да преводи и издаје издања Савјета Европе. Уговори се тичу права и обавеза издавача и власника издања на дистрибуцију, превод и осталих уговором предвиђених услова. У току школске 2013/2014 године BLC је издао преводе шест издања Савјета Европе.

BLC учествује у Ерасмус + програму који се реализује током 2016/2017 и наредне, 2017/2018 школске године, и то тако да се у овој школској години врши размјена наставног особља, на начин да један наставник из школе VSITE из Загребa проводи седам дана на BLC -у, а један наставник са BLC -а проводи седам дана на VSITE, како би размијенили искуства, обогатили наставу, приступ студентима, донијели добру праксу у своје институције. Током наредне школске године предвиђена је посјета једног студента са БЛЦ-а VSITE високој школи, у трајању од пет мјесеци, те би тај боравак укључио присуствовање настави и полагање испита.

BLC је препознат од стране Агенције за осигурање квалитета РС, као и других високошколских установа у Републици Српској, Босни и Херцеговини, региону и европском простору високог образовања, као квалитетна високошколска установа. То омогућава да се успјешно реализује један од основних циљева међународне сарадње BLC-а - да омогући својим завршеним (дипломираним)

студентима да наставе усавршавање на другом и трећем циклусу на домаћим и страним универзитетима са којима је потписан споразум о сарадњи, као и на другим универзитетима. VLC је признат од стране других високошколских установа са којима је укључен у међународну и билатералну сарадњу и од стране других високошколским установама. До сада је већи број наших студената завршио мастер студије на високошколским установама у Бечу, Београду, Зрењанину и Новом Саду.

VLC је потписао појединачне споразуме и сарађује као партнер са сљедећим високошколским установама у оквиру међународне сарадње:

- високошколске установе у другим државама у региону:
 - Факултет техничких наука (јавног) Универзитета у Новом Саду;
 - Универзитет Метрополитан у Београду
 - Технички факултет "Михајло Пупин" у Зрењанин, са (јавног) Универзитета у Новом Саду;
 - Факултет за менаџмент у Новом Саду, Универзитета Алфа;
 - Метрополитан универзитет у Београду;
 - Факултет за услужни бизнис Сремска Каменица, Универзитета Еуконс;
 - Факултет за државне и европске студије у Подгорици, Универзитета Медитеран;
 - Висока струковна школом за предузетништво у Београду;
 - БАС Институте од манаџмент, Битољ

- високошколске установе у другим државама у оквиру европског простора високог образовања
 - "Алма Матер" Универзитет у Румунији;
 - Fachhochschule Wiener Neustadt fur Wirtschaft und Technik Ges.m.b.H, Аустрија
 - Висока школа за информационе технологије Всите, Загреб
 - Универзитет "Ћирило и Методије" из Трнаве, Словачка;
 - Пројектна академија PAR Ријека

Посебно је важно нагласити да су наши студенти директно укључени у међународну сарадњу факултета, и то учешћем у међународним студентским радионицама, међународним конгресима, као и осталим научним, стручним и културним манифестацијама које у том домену спроводи наш факултет.

Наши наставници, сардници и студенти су укључени у *ITIC – International Teacher Identity Card* и *ISIC - International Student Identity Card*. *ITIC – International Teacher Identity Card ID* је међународна наставничка идентификациона картица, намјењена наставницима и сарадницима основних, средњих, виших школа и универзитета и представља званичан идентификациони докуменат код нас и у свијету (једна од свјетских признатих легитимација). Критеријуми за издавање идентификационих картица издаје *ISIC* асоцијација, а картицу могу да посједују искључиво наставници и сардници који су остварили радни стаж дуже од једне године у струци и минимално 18 часова активне наставе недјељно.

1.4. Мисија, визија и основни циљеви

BLC гради посебан квалитет и афирмацију свог академског студија и наставног особља које га изводи, као и академске заједнице коју поред тог особља формирају бивши и садашњи студенти, на примјени законских и других правних прописа, примјени Стандарда и смјерница за осигурање квалитета у европском простору високог образовања тако што уважава:

- ❖ *Болоњску декларацију* чија је примјена обавезна према Закону и Споразуму о стабилизацији и придруживању који је Босна и Херцеговина закључила са Европском унијом,
- ❖ вриједности и домете наставног, научног и уопште, интелектуалног рада настале у претходним вијековима на европским универзитетима,
- ❖ академске слободе и академску самоуправу и друге принципе на којима се заснива систем високог образовања,
- ❖ основне циљеве високог образовања као што су стицање, развијање, заштита и преношење знања посредством науке и научноистраживачког рада, пружање могућности појединцима да стекну високо образовање и образују се током читавог живота,
- ❖ основну функцију високошколске установе да развија креативност студената, да их образује да буду стручњаци способни да сами рјешавају конкретне проблеме који их очекују у пословном свијету и свијету рада,
- ❖ реалне индивидуалне и друштвене услове за живот и рад наставника и студената, који се још увијек разликују од повољнијих услова у развијеним европским државама.

Студиј на BLC-у пружа студентима могућност да кроз сарадњу са наставницима и стручњацима предатим свом послу, стекну знања и вриједносне ставове, развију вјештине и интелектуалне способности потребне за критичко размишљање и пословно управљање. BLC настоји да код студената развија способност за комуникације и односе са јавношћу, потврдан однос према науци, струци и професији, према умјетности. BLC такав приступ проводи од оснивања 2005. године, и гради заједнички успјех наставника, сарадника и студента на идеји: ко добро почне, на пола пута је до успјеха. У том циљу BLC је организовао предавања и трибине за које су студенти предлажили теме, а на којима су учествовали истакнути истраживачи, стручњаци, умјетници, спортисти, новинари и друге истакнуте личности које својим професионалним ангажманом креирају наш свијет.

Савремени концепт студија на BLC–у састоји се у томе:

- ❖ да студиј траје шест или осам семестара зависно од избора студента;
- ❖ да ECTS (Европски трансферни кредитни систем) омогућува мобилност студената унутар студија на BLC-у и према студијама на другим високошколским установама;
- ❖ да су на студију поред обавезних наставних предмета значајно заступљени изборни наставни предмети, уз могућност студената да слушају факултативне наставне предмете, како је то регулисано студијским програмом;

- ❖ да студентска пракса као изборни дио образовног процеса омогућава студентима да упознају свијет рада и да се образују за практичан рад у струци;
- ❖ да студенти уче свјетске језике (енглески или њемачки језик) и да студент поред једног страног језика може факултативно учити други свјетски језик;
- ❖ да се у настави примјењују савремени методи наставног рада и технике које га прате;
- ❖ да студенти стичу знања из информатике већ на почетку студија и користе рачунаре и интернет током цјелокупног студија;
- ❖ да студенти користе предности електронске наставе.

Визија BLC-а је успостављање система цјеложивотног образовања у високом образовању, у чијем су фокусу развој индивидуалних способности за интелектуални рад и стваралаштво и афирмација активне улоге академске заједнице у развоју друштва, уз отвореност према јавности.

Мисија BLC-а је да обезбједи квалитет и ефикасност студирања и поштовање академских слобода и академске аутономије. BLC ће учествовати у остваривању циљева високог образовања и организовати наставни процес тако да омогући развијање и преношење знања посредством наставе и истраживачког рада. У средишту наставног процеса је развој способности студената за различите облике професионалног рада и друштвеног ангажмана. Кроз дијалог, округле столове и креативне радионице са наставницима, уз подршку стручњака и афирмисаних јавних личности, студенти ће бити мотивисани да користе способности и знање тако да себи и другима граде мјесто током промјена које доносе неизвјесност у нашој епохи.

У остваривању студијских програма у које су уграђени захтјеви болоњског процеса, BLC ће обезбиједити поштовање људских права и слобода равноправно и без дискриминације, једнаке услове свим студентима да развију креативне способности, његујући конкуренцију и квалитет.

Основни циљеви BLC-а произилазе из мисије, а то су:

- континуирано унапређење квалитета високог образовања и значајна улога BLC-а у тиме,
- повећање ефикасности студија примјеном мјера за обезбеђење квалитета,
- континуирано унапређење квалитета студијских програма,
- континуирано унапређење квалитета наставе и наставног процеса,
- континуирано унапређење квалитета и обима научноистраживачких, стручних и умјетничких активности,
- континуирано унапређење квалитета простора и опреме,
- континуирано унапређење квалитета управљања и пословођења и квалитета ненаставне подршке,
- обезбјеђивање значајне улоге студената у процесу обезбјеђења и континуираног унапређења квалитета,
- повећање броја корисника услуга,
- повећање интересовања за студије на BLC -у,

- повећање броја, обима и квалитета наставних садржаја,
- коришћење савремених технологија и опреме у наставном и научноистраживачком, стручном и умјетничком раду,
- омогућавање студентима да прошире своја знања по сопственом избору и да се на тај начин уже специјализују;
- оптимално коришћење свих расположивих ресурса,
- систематско праћење, периодична провјера и континуирано унапређење система квалитета на VLC–у.

У циљу остваривања наведених циљева VLC редовно планира своје активности и вреднује резултате својих студијских програма са задатком да стално развија, унапређује и преиспитује њихов садржај, сагласно научним сазнањима, у чему релевантну улогу имају наставно особље и студенти. VLC периодично прати остварење планираних активности, постављених задатака и циљева, уз објективно сагледавање резултата, њихову анализу и корективне мјере евентуалних недостатака. Посебна пажња придаје се реализацији квалитета преношење нових теоретских и практичних знања студентима и развијања компетенција које стећи из области пословне економије, менаџмента, информатике, јавне управе, друштвених дјелатности и невладиног сектора, односа с јавношћу и медија, зависно од тога који су студисјки програм уписали.

Други дио:

ПРОЦЈЕНА ИСПУЊЕНОСТИ СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА СА ПРИЈЕДЛОГОМ МЈЕРА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА

VLC је усвојио стандарде и поступке за осигурање квалитета свог рада. Квалитет рада VLC-а изложен је сталном праћењу, вредновању и самовредновању и оцјењивању квалитета, као и критици од стране стручних тијела и корисника услуга, студената, оснивача, органа управе, инспекција и медија. Контрола квалитета пружа помоћ органима управљања VLC-а да имају пуну контролу у важним сегментима пословања, а истовремено потпуним дефинисањем свих процедура рада прописује се и олакшава свакодневни посао свих запослених на VLC–у.

Предмет контроле квалитета студијских програма и наставног рада VLC–а су сви аспекти система квалитета у области образовања, од елемената предвиђања, стратешког планирања, преко принципа и кључних фактора, до оперативних елемената образовања, оспособљавања, важећих прописа и стратешких циљева.

Посебан предмет рада је осигурање система квалитета, дефинисање садржаја, поступака, одлука, одговорности и докумената при извођењу активности које су дате у тексту Закона о високом образовању и прописаних Стандарда и смјерница за осигурање квалитета у високом образовању.

У контроли квалитета рада предвиђена је:

1. Интерна (унутрашња) контрола – самоевалуација;
2. Екстерна (спољашња) контрола – евалуација и
3. Екстерна формална контрола – акредитација.

Контрола квалитета и акредитација ВЛС-а врши се као контрола:

- ❖ Институције као цјелине и
- ❖ Студијских програма.

Циљ контроле квалитета рада ВЛС-а је унапређење квалитета, првенствено квалитета студијских програма, наставе и услова рада.

Политика осигурања квалитета ВЛС-а се огледа кроз:

1. Увођење квалитетних студијских програма академских студија према захтјевима Закона о високом образовању и Оквирног закона о високом образовању који ће задовољавати потребе образовања из области пословне економије, менаџмента и пословања; менаџмента друштвених дјелатности и невладиног сектора; менаџмента јавне управе; медија и комуникација; графичког дизајна и визуелних комуникација.
2. Редовну и систематску провјеру циљева, структуре и садржаја студијских програма и њихову усклађеност са основним задацима и циљевима ВЛС-а.
3. Обезбјеђивање студентима учешће у самовредновању и оцјењивању, осигурању квалитета студија, првенствено квалитета студијских програма, наставе и услова рада.
4. Редовно прибављање повратних информација од: послодаваца, представника Завода за запошљавање, институција власти и локалне самоуправе о квалитету студија и студијских програма.
5. Редовну и систематску провјеру исхода процеса учења, стручности и компетентности студената када заврше студије и могућности њиховог запошљавања и даљег школовања;
6. Увођење савремених интерактивних метода наставе/учења за подстицање студената на креативност, стваралачки приступ и тимски рад;
7. Обезбјеђивање квалитета активним праћењем, прегледом и побољшањем свих активности у наставном процесу.
8. Дефинисаност и доступност на увид јавности услова и поступака који су неопходни за завршавање студија, стицања назива и добијање дипломе.

Организациона структура за осигурање квалитета ВЛС-а је успостављена постепено и систематски у складу са принципима који су дати у Стратегији осигурања квалитета донијетој од стране Сената.

ВЛС је Правилником о осигурању квалитета и другим општим актима утврдио послове и задатке комисије за осигурање квалитета, стручних органа, наставника, сарадника у доношењу и споровођењу стратегије, стандарда и поступка за осигурање квалитета.

VLC је општим актима уредио и посебним мјерама обезбједио учешће студената у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда, поступка и контроле осигурања квалитета.

VLC је формирао Комисију за осигурање квалитета из реда наставника, сарадника, ненаставног особља и студената.

Самовредновање и оцјењивање квалитета на VLC–у је извршено на темељу прикупљених података од стране наставног особља, студената и ненаставног особља. Самовредновање је извршено брижљивом анализом путем оцјењивања испуњености стандарда:

Стандард 1. **Развој и стратегија високошколске установе**

Стандард 2. **Управљање, унутрашње обезбјеђење квалитета и култура квалитета**

Стандард 3. **Процедуре за обезбјеђење квалитета студијских програма**

Стандард 4. **Оцјена студената**

Стандард 5. **Људски ресурси**

Стандард 6. **Квалитет физичких ресурса**

Стандард 7. **Информациони систем**

Стандард 8. **Презентација информација за јавност**

Стандард 9. **Међународна сарадња**

Сваки од наведених стандарда је био изложен вредновању и оцјењивању, у складу са датим смјерницама и критеријумима.

ОЦЈЕНА ИСПУЊЕНОСТИ СВАКОГ ПОЈЕДИНАЧНОГ СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА СА ПРИЈЕДЛОГОМ МЈЕРА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

дата је даљем тексту овог извјештаја у свему како следи:

СТАНДАРД 1: Развој и стратегија високошколске установе

Високошколска установа утврђује стратегију осигурања квалитета која је доступна јавности, поштујући традиционалну тежњу за остваривањем високих стандарда квалитета рада.

VLC је прихватио вриједности и принципе савременог европског образовања, имајући у виду стандарде и смјернице за осигурање квалитета у високом образовању. VLC је одређен за институционални система управљања квалитетом и изградњу организационе културе квалитета, чије ће функционисање обезбједити континуирано праћење, процјену, осигурање и унапређивање квалитета у свим областима рада VLC-а.

BLC има дефинисану Стратегију осигурања квалитета од 2008 до 2012 и од 2012 до 2016 године, затим од 2016 до 2020 године. Стратегија од 2016 до 2020 године представља основни документ из области осигурања квалитета, а који ће се преиспитивати и усклађивати са пројектованим циљевима и постигнутим резултатима најмање једном у семестру, а по потреби и чешће. Стратегија је заснована на поштовању утврђених начела и прописаних стандарда у области високог образовања.

Сенат је донио Стратегију рада BLC–а. У Стратегији је дефинисано чврсто одређење BLC-а да, у складу са својом мисијом и визијом: буде један од лидера међу високошколским установама у Републици Српској, Босни и Херцеговини и да има значајно мјесто у регионалном простору високог образовања као дијелу европског простора високог образовања, непрекидно и систематски унапређује квалитет својих студијских програма, процеса рада и ресурса, као и компетенција студената који завршавају студије. У складу са таквим својим одређењем BLC промовише, подржава и активно учествује у процесу развоја и унапређења квалитета високог образовања и научноистраживачког, стручног и умјетничког рада. BLC се определио да перманентно прати и уважава нове идеје, принципе и трендове у развоју европског високошколског образовања, са циљем да својим квалитетним радом допринесе изградњи друштва знања, одрживом развоју шире друштвене заједнице, развоју концепта доживотног образовања и промовисању универзалних вриједности и циљева савременог образовања.

Стратегијом су дефинисани циљеви квалитета, мјере осигурања квалитета, области у којима се обезбјеђује квалитет и субјекти обезбјеђења квалитета.

Мјере за осигурања квалитета, као што су: обавеза самовредновања и оцењивања квалитета BLC–а су у складу са Стандардима и смјерницама за осигурање квалитета у европском простору високог образовања, Правилником о самовредновању и оцењивању квалитета, Правилником о осигурању квалитета. Проводе се у трогодишњим интервалима, а по потреби и чешће, а обухватају: усклађивање студијских програма по обиму и садржају, са студијским програмима акредитованих и афирмисаних факултета и високих школа из образовних и научних области које се убухваћене студијем BLC–а (економије, менаџмента, јавне управе, медија и комуникација, и сл.), у Републици Српској, Босни и Херцеговини, посебно у ЕУ; континуирано улагање средстава у прибављање водеће научне и стручне литературе итд.

Субјекти осигурања квалитета рада су сви запослени и на други начин радно ангажовани на BLC-у, сви студенти, и органи и одговарајућа стручна тијела BLC-а.

Стратегијом осигурања квалитета јасно су дефинисане области осигурања квалитета (студијски програми, настава, истраживање, вредновање студената, уџбеници и литература, ресурси, ненаставна подршка, процес управљања), чврсто одређење BLC -а за изградњу организационе културе квалитета, као и повезаност образовног, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада.

Одређене су три сљедеће области у којима се обезбјеђује квалитет:

- Главни процес – образовни процес;
- Процес подршке – процес обезбјеђења потребних ресурса;
- Процес управљања – планирање, мониторинг, мјерење, мјере побољшања квалитета рада.

У том смислу, VLC повезује високо образовање, науку и праксу, преко студијских одсјека и центра за развој и истраживање, у складу са законом. Ради подстицања развоја студената који показују натпросјечне резултате, њиховог запошљавања и стипендирања, помагања одређених социјалних, културних и других активности студената, подстицања и помагања стваралаштва у науци и високом образовању, као и ради других циљева од општег интереса, VLC може оснивати невладине организације, фондације и давати финансијске и друге подстицаје за развој високог образовања.

Циљ система управљања квалитетом, који се успоставља наведеним документима, јесте осигуравање и обезбјеђивање високих стандарда квалитета образовног, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада, ради стварања услова за укључивање VLC-а у јединствени европски академски простор и давање доприноса развоју друштвене заједнице у условима опште промјене друштва. Циљ осигурања квалитета на VLC–у јесте оптимално задовољавање потреба за квалитетним високообразованим стручним кадром на територији града Бања Луке, Републике Српске, Босне и Херцеговине, посебно за образовање специфичних професионалних профила, потом потреба заједнице за развојем способности и компететности људских ресурса. Осигурањем и сталним унапређивањем квалитета може се достићи висок ниво квалитета студијских програма, наставног процеса, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада, перманентно унапређење цјелокупне дјелатности и развијање културе квалитета, што је основа да се VLC потврди као савремена и привлачна високошколска установа.

Стратегија наглашава одговорност VLC-а за праћење, унапређивање и развој квалитета рада. Стратегија исказује спремност VLC–а да наставну дјелатност обавља поштујући високе стандарде квалитета, да се укључи у процес европске интеграције високог образовања и да квалитетом својих услуга обезбједи повјерење студената, послодаваца и друштвене заједнице.

Стратегијом су предвиђени сви ESG стандарди који се испитују и уважавају кроз акциони план и стратегијске задатке документа. На овај начин VLC је увезао и побољшао координацију између докумената и начина праћења осигурања квалитета у школи.

Процјена испуњености Стандарда 1

VLC је доношењем Стратегије, увођењем међународних стандарда квалитета из серије ISO 9001:2008, испунио **Стандард 1** и створио формалне услове за осигурање квалитета, чиме је потврдио своје опредјељење да континуирано ради на контроли и осигурању квалитета у свим областима свога рада. Такођер, усавршавањем и ревидирањем стратегије 2012 до 2016 и усвајањем нове 2016 до 2020 VLC се определио ка усавршавању високог образовања и праћења трендова Европске уније.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 1:

Сагласно опредјељењу дефинисаном у оквиру Стратегије, потребно је слjedeће:

Након усвајања Извјештаја о самовредновању и оцјени квалитета надлежни

органи VLC–а врше периодично преиспитивање и унапређивање Стратегије на крају сваког семестра, на бази стеченог увида у резултате функционисања система управљања квалитетом и постављених циљева, до сљедећег редовног самовредновања (начини праћења и мјерења предвиђени су у Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета, а обухваћени наредним стандардима). Посебно се предлаже ревидирање стратегије након усвајања новог закона о високом образовању којим се предвиђа низ измјена.
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета.

Након преиспитивања Стратегије неопходно је ревидирати стратегијске циљеве и задатке, те усмјерити акциони план у рјешавање несугласица, као и измјене у складу са новим законом о високом образовању.
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета.

Да Стратегија стално буде операционализована одговарајућим акционим плановима, према полазним основама дефинисаним у оквиру саме Стратегије.
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета.

СТАНДАРД 2: Управљање, унутрашње обезбјеђење квалитета и култура квалитета

VLC је дефинисао поступке за осигурање квалитета. Правилник о осигурању квалитета и Правилник о самовредновању и оцјењивању квалитета регулишу да Сенат усваја стандарде и поступке за осигурање квалитета, у складу са Законом, Статутом и другим општим актима VLC-а.

Систем осигурања квалитета на VLC–у, као цјеловит и јединствен систем, уређен је Статутом, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивање квалитета. Утврђени су послови и задаци за спровођење Стратегије, стандарда квалитета и поступака за осигурање квалитета за органе: Сенат, вијећа студијских одсјека, Комисију за осигурање квалитета, Директора, лица одговорна за квалитет, наставнике, сараднике, запослене и студенте.

Успостављање цјеловитог система управљања квалитетом је израз намјере VLC–а да створи претпоставке за спољашњу и унутрашњу провјеру квалитета, развој културе квалитета и тиме свјести о важности квалитета и личног доприноса и одговорности за квалитет. Увођењем система осигурања квалитета дефинисани су политика и начин управљања квалитетом, јасни стандарди и мјерљиви индикатори квалитета, као и стандардне процедуре, са циљем да се унаприједи и стандардизује квалитет рада сваког појединца, органа и службе. Послови, задаци и одговорности наставника, сарадника, студената, свих стручних органа и комисија прецизно су дефинисани Статутом, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивање

квалитета.

Елементи система осигурања квалитета на ВЛС-у су: субјекти осигурања квалитета са јасно дефинисаним улогама, задацима и надлежностима у систему области осигурања квалитета, као и стандарди и поступци за осигурање квалитета.

Комисија за осигурање квалитета формирана према Правилнику о осигурању квалитета је најважнији орган у спровођењу Стратегије осигурања квалитета у процесу осигурања квалитета. Сенат је именовоа чланове Комисије за осигурање квалитета од 7 чланова:

1. председник Комисије,
2. два координатора за наставу и квалитета
3. члан Комисије; из реда наставног особља
- 4 члан Комисије, из реда ненаставног особља;
5. члан Комисије,
6. члан Комисије, студент.

Дјелокруг рада и надлежности Комисије за осигурање квалитета детаљно су регулисане и дефинисане Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета и Правилником о осигурању квалитета и укључују сљедеће: предлагање стратегије осигурања квалитета, предлагање стандарда за осигурање квалитета (минимални ниво квалитета рада ВЛС–а), предлагање поступака за осигурање квалитета за сваку област, предлагање мјера за унапређење и развој квалитета, планирање и припрема активности у вези са праћењем и контролом квалитета према годишњем плану рада ВЛС–а и Стратегији рада ВЛС–а, разматрање извјештаја о самовредновању ВЛС–а, предлагање ванредног самовредновања, утврђивање инструмената и индикатора за процјену степена испуњености утврђених стандарда, праћење остварења стратегије осигурања квалитета ВЛС–а, спровођење поступка за самовредновање у складу са актима ВЛС–а, доношење програма самовредновања са циљевима вредновања, утврђивање метода, техника и инструмената за прикупљање података, организовање прикупљања података, припрема извјештаја о самовредновању, стандарда и поступака за осигурање квалитета и обављање других послова у области осигурања квалитета у складу са актима ВЛС–а .

Улога вијећа студијских одсјека у осигурању, праћењу и унапређењу квалитета студијских програма академских студија првог циклуса је значајна, посебно за Сенат. Разматра у претходном поступку сва питања из области функционисања студија, заузима одговарајуће ставове, припрема материјале и даје приједлоге Сенату. У дјелокругу рада вијећа студијских одсјека су сљедеће активности: предлагање студијских програма академских студија првог циклуса; предлагање критеријума за упис студената на академске студије првог циклуса; припрема и предлагање садржаја и организације тестова склоности и информисаности; разматрање рецензија уџбеника, скрипти и других публикација намјењених наставном процесу на академским студијама првог циклуса и други послови утврђени Статутом ВЛС – а.

Учешће студената у процесу обезбјеђења и осигурања квалитета је активна улога у свим фазама процеса самовредновања и дефинисања политике квалитета на ВЛС-у. Активна улога студената у процесу обезбјеђења и осигурања квалитета остварује се: радом студената у раду органа за осигурање квалитета, периодичним оцјењивањем квалитета студијских програма, свих елемената наставног процеса, литературе, библиотечких и информатичких ресурса, педагошког рада наставника, сарадника и служби путем анкетања, изражавањем мишљења о општим актима ВЛС-а којима се утврђује стратегија осигурања квалитета и уређују стандарди и поступци за осигурање квалитета, као и статусна питања студената.

У поступку доношења и спровођења Стратегије, у складу са општим актима ВЛС-а, обавезно се разматрају приједлози и примједбе Студентског парламента.

Стандарди за осигурање квалитета садрже минимални ниво квалитета рада којима се обезбјеђује остваривање мисије и циљева ВЛС-а. У овој стратегији су одређени поступци за осигурање квалитета, који обухватају стандардне поступке за праћење и контролу квалитета, као и систем подстицајних и корективних мјера чија примјена обезбјеђује остваривање стандарда који гарантују задовољавајући ниво квалитета свих сегмената образовног, научноистраживачког, стручног и умјетничког рада ВЛС-а.

Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета су прецизно дефинисане улоге и начин поступања субјеката у систему осигурања квалитета ВЛС-а. ВЛС се определио да континуирано прати и систематски прикупља потребне информације о осигурању квалитета, да самовредновање и оцјењивање квалитета обавезно спроводи у интервалима од школске године, као и да обезбједи све потребне услове и подршку за тај процес, укључујући и прибављање мишљења од послодаваца, представника службе за запошљавање, бивших студената, струковних организација, комора, банака и других релевантних организација о компетенцијама својих студената. Саставни дио стандарда чине анкетни упитници за оцјену квалитета од стране студената, запосленог наставног и ненаставног особља, са обавезним питањима које они морају да садрже. Поступак доношења стандарда, поступак за осигурање квалитета, поступак самовредновања и оцјењивања квалитета регулисани су у Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета.

У плану је увођење већег броја индикатора на основу којих би се могао пратити напредак у осигурању квалитета.

Процјена испуњености Стандарда 2

Успостављањем институционалног система осигурања квалитета, усвајањем наведених и других општих аката, дефинисањем субјеката система осигурања квалитета и њихове улоге, задатака и надлежности, конституисањем комисије као органа осигурања квалитета, ВЛС је успоставио одговарајућу структуру за осигурање квалитета чиме је **испунио Стандард 2**.

Доношењем: Стратегије у оквиру које су усвојени Стандарди и поступци за осигурање квалитета, Правилника о осигурању квалитета, Правилника о

самовредновању и оцјењивању квалитета, Правилника о издаваштву и уџбеницима, Правилника о условима и поступку избора наставника и сарадника, других правилника, и њиховим објављивањем, испуњен је полазни ниво **Стандарда 2** за осигурање квалитета.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 2

Сагласно одређењу дефинисаном у Стратегији осигурања квалитета, Правилнику о осигурању квалитета и Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета, потребно је сљедеће:

- Пратити ефикасност структуралног и организационог модела примјењеног за осигурање квалитета и по потреби предложити нова рјешења.
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета.
- Да Комисија за осигурање квалитета непрекидно прати остваривање свих задатака у оквиру унапређивања, обезбјеђивања и осигурања квалитета.
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета.
- Да сви запослени, у складу са својим обавезама и пословима, дају допринос испуњавању овог стандарда.
Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитета
- Систематично пратити примјену и оцјењивати успјешност спровођења Стратегије
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета.
- Предлагање промјена у стандардима и поступцима осигурања квалитета на основу искуства у спровођењу поступка самовредновања и оцјењивања квалитета.
Носилац активности: Комисија за осигурање квалитета, вијећа студијских одсјека.
- Јачање свијести о значају осигурања квалитета и снажење организационе културе квалитета међу запосленима и студентима кроз континуирано промовисање пожељних вриједности, мотивисање запослених и студената да прихвате културу квалитета, као и предузимање корективних мјера у случају непоштовања стандарда и поступака осигурања квалитета од стране запослених и студената.
Носилац активности: Директор, руководиоци центара, руководиоци стручних служби, вијећа студијских одсјека, Студентски парламент.

СТАНДАРД 3: Процедуре за обезбјеђење квалитета студијских програма

Квалитет студијских програма се оцјењује према критеријумима дефинисаним у Стратегији осигурања квалитета, Правилнику о осигурању квалитета и Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета.

Сви студијски програми на ВЛС-у садрже све елементе утврђене Законом о високом образовању, Стандардима и смјерницима за осигурање квалитета у европском простору високог образовања, Критеријумима за акредитацију високошколских и општим актима ВЛС -а, а ртелиценцирани су и унапријеђени они за које је Комисије за акредитацију имала примједбе.

Студијски програми:

1. Студијски програм Менаџмент, пословање и пословна економија

Студент који заврши трогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани економиста -180 ECTS бодова, дипломирани економиста-менаџер- 180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом)

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани економиста-240 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом)

2. Студијски програм Менаџмент у јавној управи, за јавне службе и администрацију

Студент који заврши трогодишњи студиј стиче академско звање дипломирани менаџер у јавној управи за јавне службе и администрацију – 180 ECTS бодова.

Студент који заврши четворогодишњи студиј стиче академско звање Дипломирани менаџер у јавној управи за јавне службе и администрацију и информационе технологије и системе у управи – 240 ECTS бодова;

3. Студијски програм Менаџмент у друштвеним дјелатностима и невладином сектору

Студент који заврши трогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани менаџер-180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом)

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање дипломирани менаџер у образовању и култури– 240 ECTS и дипломирани менаџер културе - продуцент – 240 ECTS бодова;

4. Студијски програм Медији и комуникације

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање Дипломирани комуниколог– 240 ECTS бодова; Дипломирани новинар (смјер новинарство и мултимедија) - 240 ECTS бодова;

5. Студијски програм Информатика

Студент који заврши трогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање Дипломирани информатичар – 180 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом);

Студент који заврши четворогодишњи студиј зависно од смјера, може стећи академско звање Инжењер информационих технологија – 240 ECTS бодова (завршени смјер предвиђен студијским програмом)

6. Студијски програм Графички дизајн и визуелне комуникације

Студент који заврши трогодишњи студиј стиче академско звање дипломирани графички дизајнер – 180 ECTS бодова.

Студент који заврши четворогодишњи студиј стиче звање дипломирани графички дизајнер - 240 ECTS бодова.

Наведени студијски програми у потпуности задовољавају прописане критеријуме и нивое квалитета што доказује датум када је први пут програм понуђен и Рјешење министарства просвјете и културе од 15.02.2005 рјешење и 06.07.2007.године и Дозволе за рад од 28.12.2007. године. Датум задње ревизије од стране Министарства просвјете и културе РС: 27.11.2009 Дозвола за рад, 28.03.2011 исправка Министарства просвјете и културе грешке у рјешењу, 27.01.2010 Рјешење Министарства просвјете и културе РС за Студијски програм информатику у трајању од 4 године и 07.06.2010.

Студијски програми су креирани уз пуно поштовање стандарда за осигурање квалитета, Закона о високом образовању Републике Српске и Оквирног закона о високом образовању Босне и Херцеговине и резултат су критичног преиспитивања наставног особља, студената и стручне јавности. Сваки студијски програм представља скуп обавезних и изборних студијских подручја (модула), односно предмета са оквирним садржајем, чијим се савладавањем обезбјеђују неопходна знања и вјештине за стицање дипломе првог циклуса. Сваки студијски програм је конципиран на начин да буде цјеловит, свеобухватан и усаглашен са другим програмима високошколске установе, обезбјеђује студентима нова научна и стручна знања из одговарајуће области. Сваки студијски програм има сврху, циљеве, структуру, силабус, радно оптерећење студената, дефинисане исходе и стручност и звања која се стичу његовим завршетком, као и друге прописане елементе.

Имајући у виду дјеловање ВЛС–а од његовог оснивања до данас, посебно број објављених уџбеника и других књига, публикација наставника и сарадника у часописима, број изабраних и ангажованих наставника и њихову компетентност, број скупова и других облика организовања и промоције истраживачког рада, број одбрањених дипломских радова, може се констатовати да је ВЛС компетентан за извођење академских студија првог циклуса.

Предложени студијски програми академских студија првог циклуса садрже све елементе предвиђене Законом, Статутом, Правилником о осигурању квалитета, Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета, уз пуно поштовање стандарда и смјерница за осигурање квалитета у високом образовању, а што се може

сумирати следећим закључцима:

Студијски програми су научно утемељени. Студијски програми су потпуно усклађени са Стандардима и смјерницама за осигурање квалитета у високом образовању. Студијски програми имају јасно дефинисану сврху и улогу у образовном систему.

Услови за упис студената на студијске програме утврђени су Статутом (чл. 96 - 99) и условима студијских програма, у складу са Законом о високом образовању; Статутом, утврђени су садржина и начин полагања теста склоности и способности студената, критеријуми за избор пријављених кандидата и начин објављивања ранг листе.

Услови и поступци који су неопходни за завршетак студија и добијање дипломе академских студија првог циклуса јасно су дефинисани уводним одредбама студијских програма, усклађени са циљевима, садржајима и обимом студијских програма и доступни јавности (интернет страница BLC–а, огласна табла).

Циљеви студијских програма, исходи учења, знања и вјештине који се његовим савладавањем стичу, јасно су дефинисани и усклађени са основним задацима и циљевима BLC-а.

Наставни план и програм студијских програма садрже: листу и структуру обавезних и изборних предмета и њихов опис, распоред предмета по годинама студија, структуру и садржај студијског програма у погледу односа обавезних и изборних наставних предмета, радно оптерећење студената мјерено ECTS бодовима за сваки предмет.

Књигом предмета студијских програма и силабусима предмета дефинисан је начин оцјењивања студената кроз непрекидно праћење рада студената и на основу поена стечених у испуњавању предиспитних обавеза и полагањем испита, у складу са Законом о високом образовању.

Књига предмета студијских програма и силабуси предмета конципирани су тако да студенте подстичу на стваралачки начин размишљања, на дедуктиван начин истраживања и примјену стечених знања у практичне сврхе.

Студијски програми су усклађени са савременим токовима у науци и пракси у области економије, менаџмента, пословања, менаџмента у јавној управи, менаџмента у друштвеној дјелатности и невладином сектору, медијима и комуникацији, информатици, и упоредиви са по најмање три акредитована програма у страним високошколским установама. Усклађеност се односи на: наставни програм (књига предмета и силабуса), садржај предмета и начин рада, садржај литературе која се користи за изучавање предмета, компетенција које студенти на студијском програму стичу и послове које могу обављати, услове уписа, услове преласка у наредну годину студија.

BLC има утврђене поступке за усвајање, праћење и контролу студијских програма, регулисане Статутом, Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета. Квалитет студијског програма обезбјеђује се и осигурава кроз праћење и провјеру његових циљева, структуре, радног оптерећења студената, као и кроз осавремењивање садржаја и стално прикупљање информација о квалитету програма од одговарајућих организација из окружења. Правилником о осигурању квалитета предвиђено је да се квалитет студијског програма обезбјеђује и осигурава кроз: прикупљање релевантних информација из екстерних и интерних извора, упоредивост студијског програма са студијским програмима одговарајућих страних високошколских институција, стално праћење и побољшавање студијских програма и учешће студената. Информације о квалитету студијских програма се прикупљају од послодаваца, Завода за запошљавање, организација са којима BLC има склопљен Уговор о техничкој сарадњи и извођењу студентске праксе, завршених

(дипломираних) студената.

У погледу упоредивости студијских програма, предвиђено је да сваки студијски програм мора бити усклађен са најмање три акредитована програма у страним високошколским установама. Упоредивост подразумјева усаглашеност у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања. ВЛС посебно прати међусобну усклађеност студијских програма на првом циклусу студија. Наведеним правилницима је предвиђено да ВЛС перманентно развија, унапређује и преиспитује садржаје својих студијских програма, у чему одлучујућу улогу имају наставно особље и студенти. Студенти своју улогу остварују преко Студентског парламента и својих представника у органима (Сенату, вијећима студијских одсјека, Комисији за осигурање квалитета), али и преко учешћа у периодичној оцјени квалитета рада ВЛС-а, нарочито у погледу квалитета студијског програма (анкетирање студената). При расправљању и одлучивању о питањима која се односе на измјену студијских програма и утврђивања броја ECTS бодова, у раду и одлучивању органа по другим питањима студенти имају најмање 15% чланова органа од укупног броја чланова органа, а које бира Студентски парламент.

ВЛС, преко Комисије за осигурање квалитета и Вијећа одсјека, редовно и систематски провјерава, најмање једном годишње, и по потреби изнова одређује:

- циљеве сваког студијског програма и њихову усклађеност са основним задацима и циљевима ВЛС-а;
- структуру и садржај студијског програма у погледу односа обавезних и изборних наставних предмета, тако да задовоље односе прописане општим актима ВЛС-а, стандардима и смјерницама за акредитацију студијских програма академских студија првог циклуса;
- радно оптерећење студената мјерено ECTS, тако да једном ECTS одговара између 20 и 30 сати рада (различити облици наставе и индивидуалног рада);
- исходе и стручност које добијају студенти када заврше студије и могућности запошљавања и даљег школовања;
- називе које у складу са законом и подзаконским прописима студенти стичу завршавањем студијског програма.

Приједлоге за измјене постојећих или увођење нових студијских програма Вијеће студијског одсјека доставља Сенату. Сенат усваја приједлоге за измјене постојећих или увођење нових студијских програма, поднијете од стране вијећа студијског одсјека, чланова Сената и других субјекта у складу са Статутом.

Услови и поступци који су неопходни за завршавање студија и добијање дипломе првог циклуса образовања су дефинисани и доступни на увид јавности, у електронској и штампаној форми, и усклађени са прописаним циљевима, садржајима, обимом и критеријумима акредитовања студијских програма.

Током процеса самовредновања спроведена је анкета међу дипломираним студентима о квалитету студијских програма ВЛС-а и о могућности запослења након завршетка студија. Анкета за студенте је реализована у једном од два заказана термина од почетка школске 2015/2016. године (мај и октобар), након свечане додјеле диплома.

Анкетирано је укупно 96 дипломираних студената, од 218 студената који су дипломирали током календарске 2015 године. Структура анкетираних одговара структури уписаних студената на пет студијских програма. У структури анкетираних дипломаца највише је студената са студијског програма Менаџмент, пословање и пословна економија. Анкета је обухватила квалитет наставног процеса у цјелини, као и могућност запослења студената након завршетка школовања.

У погледу квалитета наставног процеса, студенти су се изјаснили по сљедећим критеријумима: знање стечено на ВЛС-у је адекватно (94 % анкетираних сматра да јесте), могућност запослења након завршетка ВЛС-а (48% студената је успјело да се запосли), запослење у оквиру стечене квалификације (49 % студената који су успјели да се запосле у оквиру стечене квалификације), да ли је знање стечено на ВЛС-у довољно за текући посао (70,83 % студената се изјаснило да им је довољно), могућност напредовања на послу за студенте који су били запослени током школовања (52,08 % студената напредовало је на послу након завршетка ВЛС-а. Из овог сегмента Анкете се може закључити да су студенти задовољни знањем стеченим на ВЛС-у, и да им је оно, у већини случајева, довољно за текући посао.

У поступку самовредновања, студенти су оцјењивали квалитет наставе, студијских програма и наставног кадра, са циљем да се дође до информација да ли је квалификовано и компетентно особље ангажовано у настави, јер су наставници најважнији ресурс за образовање студената.

Квалитет студијских програма утврђује се на основу података прикупљених наведеним анкетама и евалуацијом претходних програма, као и поређењем програма предложених за акредитацију са студијским програмима сличног садржаја у окружењу.

Анкетирање је спроведено за све студијске програме који се изводе и реализују на ВЛС-у, као и за све наставнике и сараднике који су ангажовани у настави у посљедње три академске године. Анкетирање се спроводи у посљедњој седмици наставе у зимском и љетњем семестру.

У анкетирању које је спроведено 2015/2016 школске године учествовала су 140 студената у зимском, и 150 студента у љетњем семестру.

Оцјена студијских програма реализована у школској 2015/16. години према студијским програмима и плановима по актуелној дозволи за рад (минимална оцјена 1, максимална оцјена 5):

Квалитет наставе и наставног особља:

- Општа оцјена квалитета наставе (предавања и вјежбе)	4,26
- Општа оцјена квалитета предавања	4,28
- Општа оцјена квалитета вјежби	4,35
- Редовност одржавања наставе	4,43
- Редовност организовања колоквијума и испита	4,16
- Спремност наставног особља на сарадњу	4,29
- Способност наставног особља да заинтересује и мотивише студенте	4,32

Резултати анкетирања показују да важећи студијски програми обезбјеђују остваривање образовних циљева, односно стицање задовољавајућег нивоа стручних

компетенција студената, теоријског и практичног знања у струци, организационих вјештина, способности за тимски рад и спремности за рад.

Уочено је да поредећи претходни Извјештај о самовредновању 2014/2015, као и Извјештај о самовредновању за период од четири године, оцјене индикатора по студијским програмима су незнатно више.

Процјена испуњености Стандарда 3.

На основу анализе и евалуације студијских програма на VLC-у, на нивоу академских студија првог циклуса, као и компаративне анализе и развоја програма, радног оптерећења студената, затим кроз осавремењивање садржаја и стално прикупљање информација о квалитету својих програма од одговарајућих организација из окружења, може се закључити да је VLC са припремљеним студијским програмима на нивоу академских студија првог циклуса, испунио **Стандард 3.**

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања Стандарда 3.

Сагласно одређењу дефинисаном у Стратегији и усвојеним актима, да би се примјена овог стандарда даље развијала, потребно је сљедеће:

- Настојати унаприједити мултидисциплинарност у оквиру различитих студијских програма и још више унаприједи мобилност студената академских студија.
Носилац активности: Сенат, вијећа Студијских одсјека, Комисија за осигурање квалитета.
- Потребно је размотрити начине унапређења студијских програма које су студенти оцјенили најнижим оцјенама у циљу унапређења њиховог квалитета.
Носилац активности: Сенат, Вијећа студијских одсјека, Комисија за осигурање квалитета
- Континуирано ажурирати веб странице VLC–а на енглеском језику са репрезентативним и потребним информацијама о студијским програмима.
Носилац активности: Вијећа студијских одсјека, Комисија за осигурање квалитета

СТАНДАРД 4: Оцјена студената

Квалитет наставног процеса оцјењује се критеријумима дефинисаним у тачки 5 Стандарда за осигурање квалитета датим у оквиру: Правилника о осигурању квалитета, Правилника о самовредновању и оцјењивању квалитета, Правилника студија, Правилника ванредног студија. Дефинисани су параметри и индикатори квалитета наставног процеса и педагошког рада, као и поступци за праћење, контролу, оцјењивање и унапређивање наставног процеса и педагошког рада наставника и сарадника на VLC–у.

Према тим стандардима основни документ за самовредновање и оцјену квалитета је Наставни план и програм ВЛС –а (на датом Студијском програму) који је усвојио Сенат. Сваки наставни план и програм је у потпуности сачињен на начин прописан стандардима и познат је студентима.

На сајту ВЛС–а www.blc.edu.ba и на огласној табли налази се распоред наставе (часова, вјежби, консултација) и распоред колоквијума и испита за сваки предмет (за сваки студијски програм и сваку годину студија), у складу са академским календаром и наставним планом.

Квалитет наставног процеса обезбјеђује се кроз:

- квалитет плана рада,
- квалитет предавања и вјежби,
- квалитет наставних публикација,
- квалитет оцјењивања,
- квалитет професионалног дјеловања наставника и сарадника.

ВЛС је посвећен сталном унапређивању квалитета наставног процеса.

Организација наставе

Статутом (члан 21 и 2) предвиђено је да се студије изводе према информационом пакету извођења наставе који, у складу са општина актом, који доноси Сенат, а који се објављује најкасније седам дана прије почетка наставе. Информационим пакетом утврђује се:(1) одговорни наставници и сарадници који ће изводити наставу на студијском програму; (2) мјеста извођења наставе; (3) почетак и завршетак, као и временски распоред извођења наставе; (4) облици наставе (предавања, семинари, вјежбе, консултације, практична настава, провјера знања и друго); (5) начин полагања испита, испитни рокови и мјерила испитивања; (6) попис литературе за студије и полагање испита; (7) начин извођења наставе и остале важне чињенице за уредно извођење наставе.

Обезбјеђење квалитета наставног процеса

Правилником студија и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета предвиђени су стандарди квалитета у погледу садржине, метода и динамике предавања и вјежби. Настава на ВЛС-у је интерактивна и на предавањима и вјежбама, обавезно укључује примјере из праксе, подстиче студенте на размишљање и креативност, самосталност у раду и примјену стечених знања. На предавањима се, по правилу, савладава ново градиво. Часови вјежби се користе за обраду материје коју су студенти прије тога обрадили на предавањима. Вјежбе укључују сљедеће облике рада са студентима: појашњавање материје из уџбеника и са предавања; примјену знања (примјери, задаци, симулације, илустрације итд); провјеру знања (пропитивање, тестирање, дискусија, писање есеја). Садржај предавања и вјежби покрива најмање између 75% градива предвиђеног наставним програмом и предметом.

Да би се остварио задовољавајући ниво професионалног понашања наставника и сарадника према студентима, дефинисани су посебни стандарди, према којима се од наставника очекује: да уредно извршава своје наставне обавезе; да се коректно и пристојно понаша и долази на час уредно обучен; да успостави и одржава коректан

однос према студентима, уз пуно поштовање личности и потреба студената; да стил његовог излагања буде неутралан и професионалан; да излагање не садржи уврједљиве или дискриминаторне изразе према било којем појединцу или друштвеној групи. Наставницима и сарадницима је забрањено да предавања и вјежбе злоупотребљавају у политичке и вјерске сврхе и наложено им је да у раду буду неутрални, без истицања личних политичких ставова и вјерских убјеђења. Наставници и сарадници BLC-а током извођења наставе (предавања и вјежби) поступају професионално и имају коректан однос према студентима, односно поступају у складу са Етичким кодексом и Правилником о осигурању квалитета. Наставници и сарадници BLC-а су дужни да на наставу долазе припремљени, да излажу разумљиво и јасно, на начин који држи пажњу слушалаца и који стимулише студенте на критичко размишљање. Они су, такође, дужни да примјењују интерактивне наставне методе, да укључују примјере из праксе и да подстичу студенте на креативност, самостално истраживање и примјену стеченог знања. Од посебног је значаја дужност наставника и сарадника да перманентно унапрјеђује своје педагошке и дидактичко-методичке способности, да прате, евидентирају и оцјењују успјех студената у остваривању предиспитних обавеза.

Наставници и сарадници на предмету изводе предавања, односно вјежбе у складу с Планом рада који је утврђен прије почетка наставе, односно одговарајућег семестра. План и распоред наставе (предавања и вјежби) су усклађени са потребама и могућностима студената и досљедно се спроводе. Тематске јединице предавања и вјежбе обрађују се, по правилу, редосљедом и динамиком који су предвиђени Планом рада на предмету.

За сваки предмет, прије почетка семестра, доноси се детаљан План рада, који је доступан студентима у писаном облику (на првом часу) и непрестано у електронском облику на интернет страници сајту BLC –а www.blc.edu.ba. Поред тога, наставници и сарадници комуницирају са студентима преко интернет странице, тј. курса за одговарајући наставни предмет на којој се објављује допунски наставни материјал, задаци за вјежбање, примјери испитних задатака и питања, теме и упутства за семинарске и дипломске радове, одговори на питања студената у вези са наставним градивом, за сваки наставни предмет.

Све неопходне информације налазе се на интернет страници тј. и на сајту BLC –а (<http://www.blc.edu.ba>) (у дијелу доступном за наставнике и студенте). План рада на предмету је документ који студентима пружа информације од значаја за рад на предмету и успјешно савладавање градива. План рада на предмету је јединствен и израђује га предметни наставник са сарадницима. У случају да на предмету има више наставника, овлашћени предлагач Плана рада на предмету је наставник у највишем звању и са највише година радног стажа у том звању односно одговорни наставник. Планови рада се дистрибуирају студентима прије почетка семестра у коме се изводи настава на том предмету. Обавезни елементи Плана рада су:

- (1) основни подаци о предмету: назив предмета, година, односно семестар у коме се изводи настава, број ECTS бодова, статус предмета (обавезан или изборни), предуслови за упис појединих предмета, односно модула,
- (2) садржај и структура предмета,
- (3) план и распоред извођења наставе (предавања и вјежбе),
- (4) начин оцјењивања на предмету,
- (5) обавезна и допунска литература,

(6) подаци о наставницима и сарадницима.

Сенат усваја План рада први пут, и сваки пут када предлагач предвиђа битнија одступања од претходно усвојеног плана рада, а на захтјев предлагача.

Израда семинарских, дипломских радова је прецизно дефинисана Правилником о начину израде и поступку одбране семинарског рада и Правилником о поступку одбране и начину израде дипломског рада. Наведени документи се налазе на интернет страници ВЛС –а www.blc.edu.ba у дијелу намјењеном за наставнике и студенте.

ВЛС континуирано и систематски врши контролу квалитета наставе и предузима корективне мјере, уколико дође до одступања. Квалитет наставе се обезбјеђује кроз контролу одржавања наставе, контролу квалитета садржаја и метода наставе, контролу резултата наставе и План рада на предмету.

Контрола одржавања наставе на предмету, према усвојеном Плану рада, врши се на основу мјесечног Извјештаја рада, евиденције о одржаној настави и информација од Студентског парламента. Наставник или сарадник је обавезан да после сваког одржаног часа у евиденцију о одржаној настави упише датум и вријеме одржаних часова, врсту наставе (предавања или вјежбе), тему која се обрађује током (предавања или вјежби), број одржаних часова и евентуалне напомене. Студентска служба и Координатор наставе периодично, током семестра, прате уписивање часова. У случају да се часови не уписују, Студентска служба и Координатори обавјештавају вијеће студијских одсјека и Директора, који упозорава наставника или сарадника на његову обавезу. Наставници и сарадници дужни су да предају мјесечне Извјештаје о одржаној настави као и да послје сваког предавања предају евиденцију о одржаној настави и оставе у студентску службу, које Студентска служба, сумира и проследи Директору. Координатори наставе по завршетку наставе у семестру, закључују, контролишу уписане часове и сачињавају извештај о одржаној настави на сваком предмету. Извештај се упућује одговарајућем студијском одсјеку, Директору и Сенату. Утврђују се одступања и предузимају одговарајуће мјере. На основу извјештаја Координатора наставе, Студентске службе и резултата анкетања студената о одржавању наставе, вијећа студијских одсјека утврђују одступања и предлажу одговарајуће мјере, о чему извјештавају Сенат који се стара о спровођењу утврђених мјера.

Контрола квалитета садржаја и метода наставе, обавља се путем студентског вредновања педагошког рада наставника и сарадника, које се спроводи пред крај сваког семестра за предмете из текућег семестра. Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета налазе се приложене Анкете и питања на која студенти одговарају и вреднују педагошки рад наставника и сарадника. Студенти одговарају на постављена питања о педагошком раду наставника сарадника, од студената се тражи да оцјене и уџбенике на одговарајућим предметима. Резултати студентског вредновања достављају се Комисији за осигурање квалитета и Сенату на разматрање и усвајање. Индивидуални извештаји се достављају сваком наставнику и сараднику појединачно. У складу са закључцима Сенат организује дискусију о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника и утврђује мјере за побољшање квалитета предавања и вјежби за наставне предмете. На основу закључака одговорни воде разговор са наставником или сарадником који не постиже одговарајући квалитет наставе и обавезно доносе мјере за побољшање тог квалитета, и даље се брину о

спровођењу утврђених мјера.

Контрола резултата наставе се обавља анализом напредовања студената. Студентска служба на крају школске године саставља извјештај о напредовању студената по предметима и наставницима. Извјештај мора да садржи укупан број студената уписаних на предмету, као и број студената који су положили предмет у одређеним роковима, њихово учешће у укупном броју студената, дистрибуцију оцјена и просјечну оцјену студената на сваком предмету. Студентска служба доставља извјештај о резултатима оцјењивања на свим предметима, а наставницима извјештај о резултатима оцјењивања на предметима које они предају. Наставници у својим записницима о одржаном испиту имају рубрику укупног броја пријављених студената, укупан број студената који су изашли на испит, укупног број који су положили испит и просјечну оцјену за наставни предмет. Према актима ВЛС–а органи одговорни за наставу разматрају извјештај о напредовању студената и доносе одговарајуће приједлоге у циљу превазилажења уочених неправилности (нестандардна пролазност, нестандартна дистрибуција оцјена и слично). У складу са приједлозима, Сенат доноси закључке, организује дискусију о резултатима оцјењивања на предметима и утврђује одговарајуће мјере. На основу закључака обављају разговор са наставником чији су резултати оцјењивања неадекватни, и даље се старају о спровођењу утврђених мјера.

Полагање испита на ВЛС–у је регулисано Законом о високом образовању, Статутом, Правилником студија, Правилником ванредног студија и Правилником о испитима. Овим актима су регулисани испитни термини, пријављивање испита, начина полагања испита, начин оцјењивања предиспитних активности и знања студената на испиту, начин формирања оцјене, поступање у случају приговора на оцјену, услове и поступак полагања пред испитном комисијом, стандарди понашања студената на испиту, начин попуњавања записника о полагању испита и сл. На огласној табли и на сајту ВЛС –а www.blc.edu.ba налази се распоред испита за сваки предмет.

Оцјењивање студената на ВЛС–у је уређено Статутом и наведеним правилницима које је усвојио Сенат. Према одговарајућим члановима (чл. 40 – чл. 48) Статута рад студента у савлађивању појединог предмета континуирано се прати и оцјењује током наставе, у оквиру предиспитних обавеза. За показано знање на испиту, из цјелине садржаја предмета, студент такође добија оцјену. Коначна позитивна оцјена се формира уколико су предиспитне активности и испит оцјењени позитивно, и то као збир оцјене са предиспитних обавеза помножене коефицијентом најмање 0,3 и оцјене са испита помножене коефицијентом највише 0,7, при чему збир коефицијената износи 1. Број бодова остварен на предиспитним активностима, односно испиту добија се множењем са 10 одговарајућег сабирка који чини коначну оцјену. Без полагања испита студент не може да добије позитивну оцјену. Карактер и садржину испита одређује предметни наставник. Предметни наставник је обавезан да на почетку наставе упозна студенте са методологијом организације наставе, праћењем рада студената и оцјењивањем, карактером и садржином испита, структуром укупног броја поена и начином формирања оцјене. За сваки предмет се на интернет страници ВЛС–а објављује информациони пакет (план рада на предмету, одговорни наставник, сарадник, оптерећење, шифра предмета), а на курсу наставног предмета (план рада и динамика рада, садржај предмета, испитна питања, обавезна и допунска литература) на коме је, између осталог, објашњен начин оцјењивања студената који је усклађен са актима ВЛС–а. На овај начин су студенти правовремено информисани шта се од њих захтјева. Оцјењивање студената се континуирано прати и, по потреби, предузимају

корективне мјере. Информациони пакети се ажурирају пред сваки семестар. Објективност оцјењивања је заштићена и чланом 46. Статута, према којем студент има право да поднесе приговор на добијену оцену, ако сматра да испит није обављен у складу са законом, Статутом и другим актима ВЛС–а, у року од пет дана од дана добијања оцјене. Студент који је незадовољан позитивном оцјеном утврђеном на испиту, може поднијети захтјев за поништавање оцјене и поновно полагање испита. Студентима је омогућено да полагају испит пред Комисијом уколико сматрају да их је предметни наставник оштетио.

Контрола квалитета и спровођења плана рада се спроводи тако што се предмет оцјењује, као и План рада са аспекта квалитета његовог садржаја и усклађености са наставним програмом предмета. Наставник на предмету на коме План рада није одговарајућег квалитета је дужан да, у року од седам дана, вијећу студијског одсјека достави усаглашени План рада на поновно разматрање и усвајање. Вијеће студијског одсјека размотри и предложи Планове рада на предметима, за које је матично, и приједлог шаље Сенату. Сенат усваја Планове рада прослијеђује их Студентској служби и Координаторима наставе који се старају о дистрибуцији планова студентима, прије почетка семестра у коме се изводи настава на одговарајућем предмету. Наставник или сарадник је обавезан да послуже сваког одржаног часа у Евиденцији о одржаној настави упише датум и вријеме одржаних часова, врсту наставе (предавања или вјежбе), тему рада, број одржаних часова и евентуалне напомене. О реализацији наставе и испита, у складу са Планом рада, стара се предметни наставник – предлагач Плана рада. Евентуалним проблемима у реализацији наставе и испита бави се одсјек, вијеће студијских одсјека, који Сенату предлажу предузимање одговарајућих корективних мјера. Сенат, на основу извјештаја у писаној форми, са образложењем, упозорава наставнике који се не придржавају Плана рада на предмету или не постижу одговарајући ниво квалитета предавања и вјежби, на потребу побољшања.

План рада предавања и вјежби налази се за сваки наставни предмет на курсу тог наставног предмета и наставник/сарадник је обавезан да га прослиједи на сајт, као и све промјене и иновације.

Актуелно стање квалитета наставног процеса

Настава на ВЛС–у се, према званичним подацима, у потпуности одвија у складу са предвиђеним Планом рада односно Академским календаром. Сваке школске године се, у просјеку, реализује око 93% планираних часова. Главни разлози неодржавања преосталих 7% планираних часова су болест наставника или сарадника, стручно усавршавање наставног особља или други оправдани разлог. У оваквим случајевима ВЛС настоји да се неодржани часови у потпуности надокнаде. Све промјене односно неодржавање наставе наставник/сарадник је дужан да благовремено обавијесте надлежне односно одговорне и све промјене се ажурирају и прослијеђу на сајт ВЛС–а и огласну таблу, као и надокнаде наставе се такође на вријеме оглашавају на огласним таблама ВЛС-а, интернет страници ВЛС-а и курсу за наставни предмет.

Студентско вредновање педагошког рада наставника/сарадника је спроведено у школској 2015/16 години. За наставу и наставне предмете из зимског семестра у јануару 2016. године, а за наставу и наставне предмете из љетњег семестра у јуну мјесецу 2016., за студенте свих година, а према Правилнику о самовредновању и оцјењивању квалитета.

Укупно је вредновано 128 предмета и сви наставници који изводе наставу: у школској 2015/2016 укупно 32 наставника. Анкете су укључивале седам индикатора, на основу којих се оцјењивао квалитет наставног процеса и квалитет наставног особља, на свих пет студијских програма који се изводе на ВЛС-у. Индикатори на основу којих се вредновао квалитет наставе и наставног особља су:

- општа оцјена квалитета предавања и вјежби,
- редовност одржавања предавања и вјежби,
- способност наставника и сарадника да заинтересује и мотивише студента,
- организација колоквијума и испита и вријеме објављивања резултата,
- спремност наставника и сарадника на сарадњу,
- обавезе на предметима,
- коментари студената.

На основу Извјештаја о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника у зимском и љетњем семестру школске 2015/2016 године се може видјети да је укупна просјечна оцјена по семестрима од прве до четврте године виша од просјечне (стандардне) и креће се од 3,65 до 4,94 (на скали од 1 до 5), што значи да су студенти прилично задовољни квалитетом садржаја и метода наставе.

У поступку самовредновања, праћена је и пролазност студената на испитима, и то за 128 наставних предмета који су извођени на Ванја Лука College-у, у складу са наставним планом и програмом. На основу података школске 2015/2016 може се одредити најнижа и највиша просјечна оцјена на 128 наставних предмета који су извођени у овом периоду. Највиша просјечна оцјена била је 10,00, најнижа просјечна оцјена била је 6,08. Овако високе просјечне оцјене јављају се на оним изборним предметима на којима је присутан мали број студената, те је тако наставницима омогућено да једноставније и континуирано прате њихов рад, а и степен учешћа интерактивне наставе у наставном процесу је већи у овом случају. Међутим, ниво пролазности студената на ВЛС-у је око 72%, а имајући у виду европске стандарде (око 80%), ВЛС приближно достиже ниво.

Поредећи Извјештај за 2014/2015 годину, уочен је благи пад у пролазности студената.

Од укупног броја студената једне генерације редовно се у другу годину студија упише око 80%, у трећу око 65%, док се у четврту упише око 55% студената. Слична ситуација је уколико посматрамо и пролазност по појединим предметима.

Просјечна дужина студирања износи око 3,5 године (за трогодишњи студиј) и 5 година (за четворогодишњи студиј), што није много дуже од укупног трајања студија. Број дипломираних студената у календарској 2015. години био је 218 студената.

Евиденција о испуњењу прописаног врши се путем Књиге евиденције наставе, а оцјена квалитета од стране студената врши се Анкетним упитником. Примјена ове документације на ВЛС–у обавља се након завршеног семестра зимског и љетњег.

ВЛС доноси годишњи план рада и распоред наставног рада за период једне школске године и све запослене упознаје са Академским календаром тј. планом рада на сједници Сената, званичној Интернет страници и на сједницама организационих јединица и тијела. План наставног рада одређује планове рада за сваки наставни

предмет, распореде nastave, термине консултација сваког наставника, годишњи распоред испита и колоквијум, и друга наставна питања по потреби.

План и распоред одржавања предавања и вјежби су истакнути прије почетка одговарајућег семестра на огласној табли и на веб сајту ВЛС-а. Директор прати спровођење Академског календара тј. годишњег плана рада и посебних планова nastave и планова рада за сваки предмет.

Планови рада представљају основу за систематски и плански приступ реализацији наставног процеса. Упоредивање планираног са оствареним обимом, структуром и начином рада, омогућава јасну слику о степену испуњености циљева наставног процеса и смјерницама за унапређење квалитета наставног процеса.

Контрола квалитета предавања и вјежби обухвата контролу одржавања предавања и вјежби према Плану рада, контролу садржаја предавања и вјежби, и контролу објективности оцјењивања.

Једна од мјера квалитета квалитета nastave на високошколским установама је степен интерактивности. Да би се постигао неопходан систем интеркативности nastave, потребно је на предавањима, вјежбама и у другим облицима nastave примјенити различите наставне активности. На ВЛС-у се у настави користе интерактивне методе, али степен кориштења није директно утврђен анкетирањем студената. Међутим, на основу оцјене квалитета наставног процеса може се констатовати да су студенти задовољни интерактивном наставом. Интерактивне наставне процедуре које повећавају самосталност и активност студената више се користе на часовима вјежби, него на часовима предавања, а студенти те понуђене могућности користе у већини ситуација. Најчешћи облик наставне интеракције су наставни дијалози (дијалог на часу и постављање питања). Колоквијуми, као облик наставне активности су значајно присутни, и то на скоро свим наставним предметима који се изводе на ВЛС-у.

Наставници и сарадници су обавезни да предавања и вјежбе на наставном предмету реализују досљедно према Плану рада за одређени предмет усвојеном прије почетка nastave.

Наставни рад наставника и сарадника, њихова коректност и професионалност, процјењивани су анкетирањем студената у оквиру процјене наставних предмета и на основу праћења пролазности студената по предметима и испитним роковима.

Анкета је спроведена међу студентима академских студија првог циклуса који похађају студијске програме и то на крају сваког семестра школске године. У зимском семестру школске 2015/16 године, студенти су оцијенили да је најбољи студијски програм Информатика, а у љетњем семестру дали су исту оцјену студијском програму Менаџмент људских ресурса.

Обезбјеђење квалитета студената је предмет посебне пажње ВЛС-а, и постоји више аката донијетих на нивоу ВЛС-а који регулишу ову област, а чијим поштовањем се обезбјеђује квалитет студената. Међу њима су: Статут, Правилник о осигурању квалитета, Правилник о студијам, Стратегија осигурања квалитета, Правилник о упису студената, Правилник о дисциплинској одговорности студената, Правилник о мобилности наставног особља и студента, Етички кодекс.

Према наведеним правилницима који регулишу осигурање квалитета, квалитет студената на ВЛС-у се обезбјеђује кроз: (1) контролу објективности селекције студената међу пријављеним кандидатима за упис у прву годину студија; (2) контролу

квалитета садржаја и метода наставе и оцјењивања студената, као и контролу резултата наставе и (3) контролу стимулације успјешних студената и обесхрабривање кршења норми академског понашања студената на настави и испитима.

Први корак у осигурању квалитета студената на ВЛС-у је процес уписа студената. Најобимнији је посао селекције кандидата за упис на прву годину академских студија првог циклуса. Наиме, путем јавног конкурса се обавјештавају потенцијални кандидати, а према унапријед утврђеним критеријумима, врши се селекција пријављених кандидата и на основу тога се врши упис нове генерације студената. Статутом ВЛС - а (члан 96 -105) и Законом о високом образовању Републике Српске прописана су правила у вези са селекцијом и уписом нове генерације студената. У прву годину академских студија првог циклуса може се уписати лице које има средње образовање у четворогодишњем трајању. Кандидат који конкурише за упис у прву годину академских студија првог циклуса полаже Тест склоности и информисаности, у складу са општим актом који доноси Сенат ВЛС –а. Селекција кандидата за упис на академске студије првог циклуса се врши на бази јединствене листе, на којој се обавља рангирање по следећа два критеријума: успјех у средњој школи (50 бодова) и резултата Теста склоности и информисаности(50 бодова).

ВЛС обезбјеђује потенцијалним и уписаним студентима све релевантне информације и податке који су повезани са њиховим студијама. ВЛС систематски ради на упознавању средњошколаца са могућностима студирања на ВЛС –у на следећи начин: сваке године реализује се низ промотивних активности у непосредном контакту са средњошколцима (наставници, сарадници и студенти обилазе школе у ширем окружењу одакле долазе студенти, представљају ВЛС, студијске програме), на посебним манифестацијама (сајмови образовања који се одржавају у Бањој Луци сваке године гдје активно ВЛС учествује), и посредно учешћем представника ВЛС–а у радио и телевизијским емисијама регионалних ТВ и радио станица и организовањем отворених врата за будуће студенте и њихове родитеље.

Тестови склоности и информисаности се базирају на средњошколском градиву. На основу пролазности и просјечне оцјене из средњег образовања ВЛС уписује студенте прве године. Ради што бољег информисања будућих студената, ВЛС преко свог Центра за издавачку дјелатност, сваке године издаје Информатор за будуће студенте, у коме се могу наћи све информације о тестовима склоности и информисаности, студијским програмима, начину извођења наставе, условима рада, итд. Сви подаци се, такође могу наћи на Интернет страници ВЛС-а, чиме се стварају потребни услови за правовремено информисање будућих студената.

Сенат формира *Комисију за пријем студената*, која провјерава Тестове и просјечну оцјену средњег образовања и формира се списак студената који су примљени на ВЛС (прилог студентске службе и Комисије о просјечној оцјени у средњој школи).

ВЛС омогућава једнак приступ студијама свим појединцима без обзира на расу, пол, сексуалну оријентацију, етничко, национално или социјално поријекло, вјероисповјест, политичка и друга одређења, и забрањује сваки вид дискриминације по наведеним основама. ВЛС је омогућио студирање и студентима са посебним потребама, односно особама са инвалидитетом. Распоред предавања и испита је максимално просторно прилагођен на начин да се за ове студенте настава одвија само у оним амфитеатрима и слушаоницама којима могу да приступе без ограничења.

Приликом уписа прву годину на студијском програму Информатика и Графички дизајн и визуелне комуникације, студенти већ морају бити опредијељени за своја будућа занимања.

Приликом уписа на другу годину студија, студенти бирају смјер за који су заинтересовани у случају да одаберу студијски програм Менаџмент, пословање и пословна економија или Медији и комуникације.

BLC је последњих година уложио велики напор на плану повећања информисаности студената у вези са студирањем на BLC-у. Сви запослени на BLC –у имају задатак да пруже студентима све потребне информације у вези са режимом студија, остварењем студентских права, на Интернет страници BLC-а детаљно је објашњено коме студенти треба да се обрате за поједине информације и гдје могу да се добију или предају одређена документа. На интернет страници BLC-а постоји посебан сегмент који је посвећен студентима и веома је користан (www.blc.edu.ba), јер се ту могу наћи подаци о наставним плановима и програмима, инфо пакетима (планови рада), водич кроз студентске службе, подаци о наставницима и сарадницима, као и многе друге корисне информације. Тиме се студенти унапријед упознају са програмом и методама рада на изабраним студијским програмима и начином оцјењивања, као што могу директно и/или електронском поштом контактирати Координатора наставе, водитеља студијског смјера за одговарајуће недоумице и да тако добију све неопходне информације а које они сами нису могли да пронађу на Интернет страници BLC-а (www.blc.edu.ba),

BLC чија је сврха да помаже студентима у процјени својих способности, интересовања и вриједности, као и да их информише о стању на тржишту рада и захтјевима послодаваца у погледу потребних компетенција. BLC је на још један европски савремен начин урадио повезивање студената и дипломаца преко „Алумни“ сајта који омогућава да пронађете све информације студената са BLC-а, брзе рада, потенцијалне послодавце (више о активностима Алумниа може се видјети на (<http://www.blc.edu.ba/alumni/>, као на фејсбук страници Алумни клуба BLC-а). Алумни пружа могућност разговора и савјетовања у вези са могућностима развоја каријере и то са стручним лицима, организацији скупова, њихово усавршавање, објављивање публикација, организује радионице обуке (како написати биографију, припрема за интервју и сл), организује предавања успјешних пословних људи, пружа информације о понуди на тржишту рада и повезује студенте са заинтересованим послодавцима и слично. Поред низа корисних информација и препорука за све кориснике овог сајта помаже им планирање каријере, као и да виде релевантне податке на Заводу за запошљавање.

Путем презентације на интернету, издавањем наведених информатора, као и радом наведених служби, BLC је обезбједио лак приступ информацијама о свим питањима везаним за упис студената, информације о Тестовима склоности и информисаности, студије, рад BLC-а и надлежних служби и органа, најважнија акта BLC-а, као и свим осталим информацијама релевантним за студенте, али и за ширу заинтересовану јавност.

Квалитет студената на BLC-у се, такође, обезбјеђује континуираном контролом квалитета садржаја и метода наставе, који су прописани Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета. Контрола квалитета садржаја и метода наставе, обавља се путем студентског вредновања

педагошког рада наставника, које се спроводи пред крај сваког семестра за наставне предмете (и студијске програме). Студентским вредновањем се добијају оцјене квалитета свих облика наставе на сваком предмету и за сваког наставника и сарадника појединачно. Студентско вредновање педагошког рада организује и спроводи Комисија за осигурање квалитета, а резултати студентског вредновања се достављају вијећу студијских одсјека на разматрање а усваја их Сенат. Студијски одсјаци, у складу са закључцима Сената и мјерама побољшања квалитета предавања и вјежби за предмете из свог састава, организују дискусију о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника. У случају када постоји потреба предузимање мјера, Руководилац вијећа студијског одсјека обавља разговор са наставником/сарадником који не постиже одговарајући квалитет наставе и стара се о спровођењу утврђених мјера. Извјештај о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника у зимском и љетњем семестру школске 2015/2016. године показује да су предмет вредновања било сви запослени и ангажовани наставници и сарадници. Према обрађеним резултатима, укупна просјечна оцјена педагошког рада наставника и сарадника по семестрима од прве до четврте године је висока и креће се од 3,68 до 4,94 (на скали од 1 до 5), што значи да су студенти прилично задовољни квалитетом садржаја и метода наставе.

У школској 2015/2016 години просјечна оцјена квалитета предавања у зимском семестру била је 4,12, а вјежби 4,00 (на скали од 1 до 5), док је просјечна оцјена квалитета предавања у љетњем семестру била 3,90, а вјежби 3,90.

Поред контроле квалитета садржаја и метода наставе, Правилником о осигурању квалитета и Правилником о самовредновању и оцјењивању квалитета предвиђена је контрола резултата наставе, кроз анализу напредовања студената.

Студентска служба на крају школске године саставља извјештај о напредовању студената по предметима и наставницима, који садржи: укупан број студената који су похађали часове, број студената који су положили предмет у одређеним роковима, њихово учешће у укупном броју студената, дистрибуцију оцјена и просјечну оцјену студената на сваком предмету. У току три школске 2015/2016 године праћено је укупно 128 наставних предмета који су се изводили на BLC-у.

Оцјењивање студената на BLC-у је уређено Статутом, као и Правилником о полагању испита, као и Правилником о осигурања квалитета. Према члану 39. Статута BLC - а, рад студента се континуирано прати и оцјењује током наставе кроз предиспитне обавезе. За показано знање на испиту, из цјелине садржаја предмета, студент такође добија оцјену. Методе оцјењивања студената и знања које су усвојили у току наставног процеса усклађене су са циљевима, садржајима и обимом одговарајућих студијских програма. Континуирано праћење и вредновање рада студената је уређено и Правилником о испитима. Према истом правилнику, коначна позитивна оцјена се формира уколико су предиспитне активности и испит оцјењени позитивно, и то као збир оцјене са предиспитних обавеза помножене коефицијентом 0,3 и оцјене са испита помножене коефицијентом 0,7, при чему збир коефицијената износи 1. Број бодова остварен на предиспитним активностима, односно испиту добија се множењем са 10 одговарајућег сабирка који чини коначну оцјену из претходног става. Без полагања испита студент не може да добије позитивну оцјену. За сваки предмет коначна позитивна оцјена се формира као збир оцјене са предиспитних обавеза помножене коефицијентом 0,4 и оцјене са испита помножене коефицијентом 0,6. BLC је оваквом

политиком јасно ставио до знања свим студентима да су обавезни да редовно прате наставу. Они су о томе информисани и преко информационог пакета за сваки појединачни предмет, будући да се током трајања наставе оцјењује и њихова активност на часовима.

Карактер и садржину испита одређује предметни наставник. Предметни наставник је обавезан да на почетку наставе упозна студенте са методологијом рада и организацијом наставе, обавезом праћења наставе, праћењем рада студената и оцјењивањем, карактером и садржином испита, структуром укупног броја поена и начином формирања оцјене. За сваки предмет се, на Интернет страници VLC а, тј- на Курсу предмета објављује (план рада на предмету, силабус) у коме је, између осталог, детаљно објашњен начин оцјењивања студената који је усклађен са актима VLC-а. На овај начин су студенти правовремено информисани шта се од њих захтјева. Наведене активности везане за оцјењивање прате се и редовно коригују. Курсеви наставних предмета се ажурирају пред сваки семестар. Константан увид у курсеве предмета, као и праћење поштовања њихове примјене и примјена Правилника о осигурању квалитета, омогућују да методи оцјењивања студената, као и знања која су усвојили у току наставно-научног процеса, буду усклађени са оним која су предвиђена студијским програмом.

Објективност оцјењивања је заштићена Статутом, VLC- а према коме студент има право да поднесе приговор у року од два дана на добијену оцјену, ако сматра да испит није обављен у складу са законом, Статутом и другим актима VLC-а. Студент који је незадовољан позитивном оцјеном утврђеном на испиту, може поднијети захтјев за поништавање оцјене и поновно полагање испита у року од 2 дана од саопштења оцјене. Студентима је омогућено да полагају испит пред Комисијом, уколико сматрају да их је предметни наставник оштетио. VLC континуирано прати да ли се поштује Статут и Правилник о испитима и ради на унапређењу метода и критеријума оцјењивања студената по предметима.

Правилником о осигурању квалитета предвиђена је и стимулација успјешних студената на начин да разним пригодама (Дан VLC- а, свечано обиљежавање почетка школске године и сл) VLC јавно награђује најбоље студенте, како би их стимулисао да постижу што боље резултате током студија. Правилником о награђивању студената бира се сваке године у децембру мјесцу најбољи студент, као што се и награђују студенти са златним и сребреним значкама. VLC перманентно препоручује најбоље студенте за стипендије одговарајућим фондовима и привредним субјектима. С друге стране, VLC настоји да одговарајућим мјерама обесхрабри кршење елементарних норми академског понашања студената на настави и испитима. Дисциплинска комисија за студенте кажњава студенте који су се огријешили о норму академског понашања током наставе или испита, у складу са Законом, као и општим актима VLC-а, односно Правилником о дисциплинској одговорности студената. Циљ изрицања дисциплинских мјера је обесхрабтивање понашања које би штетило угледу VLC-а , или би негативно утицало на квалитет наставе и испита на VLC -у. Дисциплинска комисија VLC-а до сада није одржала ни једно рочиште и није било потребе за таквим активностима и мјерама.

VLC систематично прати и провјерава оцјене студената по предметима и предузима одговарајуће мјере уколико дође до неправилности у дистрибуцији оцјена (сувише високих или ниских оцјена, неравномјеран распоред оцјена) у дужем периоду. Такође, VLC систематично прати и провјерава пролазност студената по предметима,

програмима, годинама и предузима корективне мјере у случају сувише ниске пролазности или других неправилности у оцјењивању. Правилником о осигурању квалитета предвиђено је да се у оквиру контроле резултата наставе спроводи праћење напредовања студената (оцјене и пролазност) и предузимање корективних мјера.

BLC је адекватно омогућио студентима да остваре своје право на самоорганизовање и учешће у одлучивању. Највећи дио својих права студенти остварују кроз Студентски парламент. Члановима 112. и 113. Статута BLC је регулисан дјелокруг рада, избор и извори финансирања Студентског парламента, као органа преко којег студенти остварују своја права и штите своје интересе на BLC -у. На основу члана 103. Закона о високом образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 85/06 и 30/07) и члана Статута BLC-а, Студентско представничко тијело на својој конститутивној сједници одржаној 16.03.2015. године у Бањој Луци, доноси Статут Студентског представничког тијела BLC-а. Овим документом се уређује: послови, циљеви и задаци, рад, управљање и организација, надлежности, финансирање, избор и конституисање, као и друга питања од значаја за рад и функционисање Студентског парламента BLC -а. Главне активности које обавља Студентски парламент су: бира и разрјешава предсједника и потпредсједника Студентског парламента; доноси и мјења Правилник о раду Студентског парламента; образује или формира радна тијела која се баве пословима из надлежности Студентског парламента; бира и разрјешава представнике студената у органима и тијелима BLC -а; доноси план и програм активности Студентског парламента; разматра питања у вези са унапређењем мобилности студената, заштитом права студената и унапријеђењем студентског стандарда; организује и спроводи програме ваннаставних активности студената; учествује у поступку самовредновања BLC а; остварује студентску међуфакултетску и међународну сарадњу; бира и разрјешава представнике студената у органима и тијелима других установа и удружења у којима су заступљени представници студената BLC-а; усваја финансијски план и извјештај о финансијском пословању Студентског парламента; усваја годишњи извјештај о раду који подноси предсједник Студентског парламента; бира и разрјешава чланове комисија које разматрају питања од интереса за Студентски парламент; доноси општа акта Студентског парламента, обавља и друге послове у складу са законом, Статутом и општим актима BLC -а. Студентски парламент бирају непосредно, тајним гласањем, студенти уписани у школској години у којој се врши избор на студијске програме који се остварују на BLC -у. Представници студената учествују у раду вијећа студијских одсјека, Сената, Комисије за осигурање квалитета, и других органа BLC -а.

BLC помаже рад Студентског парламента, путем обезбјеђења адекватног простора и опреме, али и кроз учешће у финансирању њихових активности које су веома разноврсне (посјета Сајму књига у Београду, издавање часописа, школе страних језика, организовање спортских екипа, учешће на менаџеријадама и економијадама, као и њихово организовање и слично). Студентске организације сваке године припремају приједлоге својих буџета, који се усвајају Годишњим финансијским планом BLC-а, а на основу којег им BLC одобрава средства у складу са предложеном намјеном.

Процјена испуњености Стандарда 4

BLC је формалним регулисањем и спровођењем праксе оцјењивања студената током рада у настави, успостављањем формалних инструмената и процедура за перманентно

праћење и провјеравање резултата оцјењивања и пролазности студената и механизма за предузимање одговарајућих мјера у случају пропуста *испунио Стандард 4*.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања Стандарда 4

BLC треба да настави са праксом интензивне промоције и другим мјерама за привлачење најбољих кандидата, посебно имајући у виду веома агресивне промотивне кампање потенцијално конкурентских високошколских установа. *Носилац активности*: Директор, Центар за ваннаставне активности

BLC треба да настави са добром праксом оцјењивања квалитета метода, садржаја и резултата наставе и да настави да ради на њиховом унапређењу, уз отклањање свих евентуалних негативних елемената који се могу јавити.

Носилац активности: Сенат, Директор, Комисија за осигурање квалитета, одсједи, вијеће студијских одсјека

BLC треба да ради на јачању веза са привредом и да омогућава студентима да још лакше долазе до стручних пракси и запослења. Такође, активно треба радити на процјени компетенција које захтјева тржиште рада и у складу са тим осавременјивати студијске програме.

Носилац активности: Центар за истраживање и развој, Директор, Комисија за осигурање квалитета, одсједи, вијеће студијских одсјека

Наставити са континуираном контролом одвијања наставе у складу са усвојеним и објављеним Планом рада на сваком предмету.

Носилац активности: Сенат, Вијеће студијских одсјека, Административно-техничка служба, Комисија за осигурање квалитета, Студентски парламент

Спровођење систематских мјера у области осигурања квалитета резултата наставе. Садашњи ниво пролазности студената је задовољавајући и побољшава се, а и просјечно трајање студија је на задовољавајућем нивоу, имајући у виду европске стандарде. На студијским програмима односно наставним предметима гдје је оцјена незадовољавајућа неопходно је да се у кратком року идентификују разлози незадовољавајуће пролазности студената, да се прецизно утврди жељени ниво пролазности студената који се жели остварити у средњем року и да се дефинише акциони план остварења тог нивоа кроз јасне краткорочне и дугорочне мјере. Тиме би се утицало и на побољшању трајања студија на BLC-у, али и на разлоге исписа /одлива студената са BLC-а.

Носилац активности: Сенат, Комисија за осигурање квалитета, Вијеће студијских одсјека

Наставак рада на континуираном унапређењу информатичке подршке административним пословима у вези са одвијањем наставе на BLC-у (савремене базе података, софтвер за процесуирање података, боље искоришћавање постојеће информатичке мреже, развој интранета и сл.), чиме се стварају услови за повећање ефикасности обраде података и контроле квалитета наставе и оцјењивања.

Носилац активности: Директор, Руководилац студентске службе и Руководилац Центра за информациону технологију

СТАНДАРД 5: Људски ресурси

Наставно особље ВЛС –а у школској 2015/2016 години чини 23 и 9 сарадника.

Стандарди квалитета наставника и сарадника ВЛС–а дефинисани су Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, Правилником о осигурању квалитета, Правилником о поступку и условима избора наставника и сарадника и укључују: високу оспособљеност за наставни, научноистраживачки, стручни и умјетнички рад, спремност за пружање максималног доприноса развоју науке и научног стваралаштва, примјену нових научних знања у наставном процесу, посједовање моралних карактеристика који представљају узор студентима итд. Наставници и сарадници су дужни да током извођења наставе поступају у складу са Етичким кодексом ВЛС–а. Од њих се очекује: да испоље коректност, објективност и праведност у комуникацији са студентима, да се досљедно придржавају унапријед дефинисаних правила у наставном процесу, да максимално испољавају спремност за сарадњу са студентима, да њихов рад представља допринос изградњи савременог друштва итд.

Наставници и сарадници ВЛС–а оспособљени су за: организовање наставе која одговара потребама образовања студената, примјену савремених наставних метода, разумјевање и уважавање индивидуалних разлика међу студентима и различитих стилова учења, развијање инструмената за редовно праћење и квалитетно оцјењивање рада студената и коришћење савремених информационаих технологија и дидактичких средстава у настави.

На Интернет страници ВЛС–а www.blc.edu.ba презентирани су подаци о наставницима и сарадницима ВЛС – а , из Књиге наставника ВЛС–а.

Поступак и услови за избор наставника и сарадника се утврђују унапријед, и овај поступак и услови су предмет периодичне провјере квалитета. Квалитет наставника и сарадника обезбјеђује се и осигурава поштовањем законских и других прописа о избору наставника и сарадника, који су садржани у Закону о високом образовању Републике Српске, Статуту, Правилнику о поступку и условима избора наставника и сарадника високе школе и Правилнику о раду.

Као показатељ компетентности наставника могу се навести услови за избор у научно-наставна звања, која су испунила наставници у научно-наставним звањима који изводе наставу на ВЛС–у, зависно од звања у које су изабрани: за избор у звање доцента потребно је да кандидат поред доктората наука, смисла за педагошки рад и доприноса академској и широј заједници, покаже смисао за научни рад; за избор у звање ванредног професора потребно је да кандидат, поред услова за доцента, има више научних радова од значаја за развој науке у ужој научној области објављених у међународним или видећим домаћим часописима са рецензијом, оригинално стручно остварење, односно руковођење или учешће у научним пројектима, објављен уџбеник, монографију, збирку задатака или практикум за ужу научну област за коју се бира, чланство у уређивачким одборима у домаћим часописима, чланство и функције у

домаћим и међународним струковним организацијама, више радова саопштених на међународним или домаћим научним скуповима и да покаже смисао за научни рад остваривши у претходном раду; за избор у звање редовног професора у погледу оцјене резултата научноистраживачког рада потребно је да у последњем изборном звању кандидат оствари више научних радова од значаја за развој науке у ужој научној области објављених у међународним или водећим домаћим часописима са рецензијом, оригинално стручно остварење, односно руковођење или учешће у научним пројектима. Приликом избора кандидата у научно-наставно звање посебно се вреднују: мјерљиви резултати научног и истраживачког рада кандидата, ангажовање кандидата у развоју наставе и развоју других дјелатности, резултати наставно-педагошког рада кандидата, резултати постигнути у обезбјеђивању научно-наставног подмлатка, као и повезаност образовног рада наставника са радом на пројектима у другим областима привредног и друштвеног живота и допринос широј заједници.

Концепт политике усавршавања наставног особља ВЛС-а јесте подршка наставницима и сарадницима запосленим у овој високошколској установи да остваре континуирано професионално напредовање у високом образовању, што значи да постепено напредују до највишег научно-наставног звања које се може стећи у систему високог образовања (звања редовног професора), према својим могућностима, способностима и резултатима. Већина наставника ВЛС-а има научни степен доктора наука, те извјестан број ових наставника има поред избора на ВЛС-у за професора високе школе, и избор у унивезитетско научно-наставно звање (доцент, ванредни или редовни професор). ВЛС подржава наставнике који имају избор у звање професора високе школе да испуне услове за избор у звање доцента, а ако испуњавају прописане услове да се бирају у ово звање од стране универзитета. ВЛС подржава наставнике који имају избор у звање доцента, односно ванредног професора да стекну услове за избор у више научно-наставно звање, а ако испуњавају прописане услове да се бирају у одговарајуће звање од стране универзитета.

Квалитет наставника и сарадника постиже се подстицањем наставне, научноистраживачке, стручне и умјетничке активности, континуираним подизањем нивоа педагошких и дидактичко-методичких компетентности, као и унапређењем нивоа управљачких и комуникацијских компетенција.

Перманентно научно и стручно усавршавање и напредовање наставника и сарадника ВЛС-а омогућено је путем: информисања наставника и сарадника о научним скуповима у организацији образовних и других институција у земљи и у иностранству, информисања наставника и сарадника о конкурсима за стипендије, студијским боравцима, специјализацију, учешћем на научним и стручним скуповима, обезбјеђивањем одговарајуће литературе, приступа базама података, библиотечким ресурсима на Интернету и другој научној инфраструктури.

ВЛС спроводи дугорочну политику квалитетне селекције младих кадрова и њиховог даљег напретка, као и различите врсте усавршавања. У том правцу, запослен је један мастер, а бивши студент наше школе.

Финансирање научног и стручног усавршавања наставника и сарадника врши се из средстава ВЛС-а одлуком Финансијског директора, а наставницима и сарадницима који су запослени на ВЛС-у одобрава се коришћење средстава на име надокнаде трошкова учешћа на међународним научним скуповима организованим у

иностранству, под условом да имају прихваћен рад на тим скуповима. Сарадницима у настави који су запослени на BLC–у одобрава се коришћење средстава одлуком Директора на име надокнаде трошкова учешћа на научном скупу, чак иако на том скупу немају прихваћен рад. Такође, Директор може у случају стручног усавршавања запосленог, а које је од интереса за BLC, на захтјев запосленог, да одобри плаћено одсуство.

BLC је актима детаљно регулисао начин праћења и вредновања квалитета педагошког рада наставника и сарадника, укључујући и периодичну студентску анкету и предвидио је корективне мјере за обезбјеђење задовољавајућег нивоа квалитета. Анкетирање студената спровођено је у свакој школској години од стране Комисије за осигурање квалитета и спровођење поступка студентског вредновања педагошког рада наставника и сарадника BLC-а, и то на крају зимског и љетњег семестра. Резултати редовног годишњег анкетирања студената показују да је квалитет педагошког рада наставника и сарадника на задовољавајућем нивоу. Квалитет педагошког рада наставника и сарадника студенти су оцјењивали помоћу седам индикатора (општа оцјена квалитета предавања/вјежби, редовност одржавања предавања и вјежби, способност наставника/сарадника да заинтересује и мотивише студента, организација колоквијума и испита и вријеме објављивања резултата, спремност наставника/сарадника на сарадњу, обавезе на предметима и коментари студената).

Резултати студентског вредновања достављају се вијећу студијских одсјека на разматрање и просљеђују Сенату, који организује дискусију о резултатима студентског вредновања педагошког рада наставника, усваја и утврђује мјере за побољшање квалитета предавања и вјежби. Руководиоци вијећа студијских одсјека за наставу су овлашћени да обаве разговор са наставником или сарадником који не постижу одговарајући квалитет наставе и обавезно доносе мјере за побољшање тог квалитета. Сенат и руководиоци одсјека се даље брину о спровођењу утврђених мјера.

BLC од оснивања његује опредјељење да у свом раду остварује јединство образовног, научноистраживачког, стручног (професионалног) рада. Планирају се активности и учествовање на домаћим и међународним научноистраживачким, стручним и умјетничким пројектима у сарадњи са другим високошколским установама и другим образовним институцијама, институтима, привредним и непривредним и другим владиним и невладиним организацијама, и исто тако прави академски календар за исте.

Упоредо са одговорношћу коју је преузео у области високог образовања у Републици Српској и Босни и Херцеговини, BLC се својим радом и донетима афирмисао и као значајна високошколска установа у области научног рада из пословне економије, менаџмента и пословања; менаџмента друштвених дјелатности и невладиног сектора; менаџмента јавне управе; медија и комуникација; графичког дизајна и визуелних комуникација. Прије свега развој менаџмента и економске науке, информатике у свим доменама, а нарочито примјена на практичне проблеме су императив генерација наставника и сарадника BLC-а.

Научноистраживачки рад представља један од основних задатака BLC-а, одређен у оквиру дугорочних циљева и задатака BLC–а донијетих од стране Сената. Ближи план научноистраживачког рада на BLC-у дефинишу Стратегија рада, Стратегија осигурања квалитета, Правилник о мобилности наставног особља и студената, Правилник о

поступку и условима избора наставника и сарадника. Научноистраживачки рад се реализује кроз програме основних истраживања, примјењених истраживања за потребе привреде, сталним усавршавањем научних области за које је VLC матичан, проширењем научноинформативне документације и библиотеке као основе научноистраживачке делатности, обављањем трансфера знања и подстицањем развоја научноистраживачког подмлатка. Научноистраживачки рад на VLC-у спроводи се у пољу друштвених, хуманистичких, природних, техничких наука, у областима пословне економије, менаџмента и пословања; менаџмента друштвених дјелатности и невладиног сектора; менаџмента јавне управе; медија и комуникација; и све више графичког дизајна и визуелних комуникација.

Организационим уређењем VLC-а научноистраживачка дјелатност обавља се у оквиру Центра за развој и истраживање. Рад и овлашћења Центра за развој и истраживање регулисани су Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Одговорни на VLC-у, желе да Центра за развој и истраживање у наредном периоду представља једну од признатијих и одговорнијих институција у области економских развојних истраживања.

VLC је, у складу са законом, и Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста формирао органе управљања и пословођења, као и стручне органе, као и Статутом VLC -а детаљно регулисао њихове надлежности и одговорности у организацији и управљању VLC - ом.

Органи VLC-а су:

1. управни одбор Високе школе „Banja Luka College“ (у даљем тексту: Управни одбор),
2. сенат Високе школе „Banja Luka College“ (у даљем тексту: Сенат),
3. скупштина оснивача Високе школе „Banja Luka College“ (у даљем тексту: Скупштина оснивача),
4. директор Високе школе „Banja Luka College“ (у даљем тексту: Директор),
5. финансијски директор Високе школе „Banja Luka College“ (у даљем тексту: Финансијски директор),
6. комисија за осигурање квалитета Високе школе „Banja Luka College“ (у даљем тексту: Комисија за квалитет),
7. научно-наставна вијећа студијских одсјека (у даљем тексту: Вијеће одсјека) и

Сенат обавља послове утврђене законом и статутом, одлучује о академским питањима, а посебно о питањима наставне, научне, умјетничке и стручне дјелатности високошколске установе. Сенат доноси статут уз претходно прибављено мишљење Управног одбора, доноси опште акте, доноси студијске програме, бира директора, врши избор академског особља и обавља и друге послове у складу са Пословником о раду сената. Сенат чине наставници и сарадници, у складу са законом и Пословником о организацији и раду Сената VLC-а. Сенат сазива и сједницама предсједава директор. У раду Сената учествују и представници студената, на начин и у обиму прописаним Пословником о организацији и раду Сената VLC-а у складу са законом. Представнике студената бирају студенти у правилу, на почетку школске године.

Орган пословођења VLC -а је Директор, чија су права и обавезе регулисане законом, Статутом VLC-а и Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Чланом 63 – 72 Статута предвиђено је да Директор обавља послове и задатке прописане законом и општим актима VLC-а, посебно: руководи /организује, усмјерава и надзире/ наставним радом, заступа VLC према трећим лицима у пословима из свог

дјелокруга рада, предлаже основне пословне политике заједно са *директором менаџером*, предлаже годишњи програм рада и развоја из свог дјелокруга рада, организује образовну и научну дјелатност, сазива и води рад Сената, сазива и предсједава сједницама стручних органа у складу са законом и општим актима ВЛС-а, извршава одлуке Управног одбора, извршава одлуке Сената и других стручних органа, извјештава Сенат и друге органе о реализацији и резултатима наставног и научног рада и другим питањима из дјелокруга својих овлаштења, покреће иницијативу и предлаже рјешење о питањима од значаја за обављање дјелатности ВЛС-а, одлучује о појединачним правима из радног односа, обавезама и одговорностима наставника, сарадника и других запослених у складу са законом и општим актима ВЛС-а, потписује дипломе о завршеним студијима и стеченим академским, научним и стручним звањима /степенима/ у складу са законом и општим актима ВЛС-а, потписује дипломе и сертификате о завршеним посебним облицима стручног образовања и усавршавања, у складу са законом и општим актима ВЛС-а, надзире законитост рада ВЛС-а у оквиру свог дјелокруга рада и повјерених послова, додјељује награде и признања наставницима, сарадницима и студентима, одлучује као *првостепени* орган о дисциплинској одговорности студента, обавља и друге послове утврђене законом, статутом и другим општим актима ВЛС-а.

Тренутно је на ВЛС-у запослено седам људи ван наставе. Тренутни број и квалификациона структура ненаставног особља задовољавају стандарде за акредитацију високошколских установа.

ВЛС систематски прати и оцјењује организацију и управљање и предузима мјере за њихово унапређење. Правилником о осигурању квалитета рада ВЛС -а предвиђено је да ВЛС најмање једном у три године спроводи оцјењивање различитих области обезбјеђења квалитета, у које су укључени и организација и квалитет управљања на ВЛС - у и квалитет ненаставне подршке. Правилником о осигурању квалитета утврђено је да се посебно прати и оцјењује однос ненаставног особља према студентима и мотивација у раду са студентима. Такође, истим Правилником је предвиђено да је најодговорније тијело за континуирано и систематско праћење организације, управљања и рада управљачког и ненаставног особља Комисија за осигурање квалитета, и то на основу годишњих извјештаја Сената и Студентског парламента, писаних примједби и сугестија упућених Комисији за осигурање квалитета од стране запослених, студената и других корисника услуга ВЛС -а, као и на основу анкетања наставника и сарадника, ненаставног особља, студената и Студентског парламента. Резултате вредновања квалитета управљања и ненаставне подршке Комисија за осигурање квалитета доставља Сенату на разматрање, најмање једном годишње. За координацију рада стручних служби и њихову контролу одговоран је Директор ВЛС -а, који је овлашћен да предузима све потребне мјере ради обезбјеђења законитости и ефикасности рада стручних служби. Руководиоци стручних служби и Директор ВЛС -а једном годишње подносе Сенату извјештај о свом раду.

У току поступка самовредновања Комисија за осигурање квалитета је спровела анкету међу запосленима, са циљем да дође до података о њиховим ставовима и задовољству (у настави и ван наставе) на ВЛС - у, квалитетом организације и управљања на ВЛС - у. У анкети је 2015/2016 школске године учествовало 25 запослених. Запослени су кроз пет индикатора оцјењивали квалитет рада на ВЛС-у, а ти индикатори су: опште задовољство условима рада на ВЛС-у, техничка опремљеност на ВЛС - у, ниво хигијене на ВЛС-у, рад административне службе на ВЛС-у и обим научне и стручне

литературе која је на располагању у библиотеци BLC-a.

Резултати анкете су показали да су запослени на BLC - у најзадовољнији квалитетом услова рада и хигијеном, тако да је у 2015/16 године задовољно је било 83,9 % запослених. Запослени су мање задовољни и понудом научне и стручне литературе која је на располагању у библиотци BLC-a, а која се константно допуњује.

Анкета која је спроведена међу студентима о квалитету ненаставне подршке на BLC - у је реализована истовремено када и анкета о наставном особљу, тј. у посљедњој седмици наставе у зимском и љетњем семестру школске године.

У анкетирању које је спроведено 2015/2016 школске године учествовала су 140 студената у зимском, и 150 студента у љетњем семестру.

Студенти су оцјењивали рад студентске службе, рад библиотеке и читаонице, рад координатора за наставу, рад рачунарског центра и ниво хигијене на BLC - у.

Резултати анкете показују да је 58% студената било задовољно радом библиотеке. Резултати анкете показују да је 78% студената било задовољно радом координатора за наставу. Резултати показују да је 83% студената било задовољно радом рачунарског центра. Даље, резултати показују да је 80% студената било задовољно нивоом хигијене на BLC-у.

На основу ових резултата, може се констатовати да су студенти BLC-a задовољни радом ненаставног особља. У односу на претходне године, можемо констатовати побољшање у овом домену, а умањење у односу на хигијену.

BLC је до сада спровео више програма обуке намјењених руководиоцима и ненаставном особљу из области вјештина комуницирања и друштвене одговорности организација. Запослени у административно-техничкој служби су бивши студенти BLC – а.

Напредовање ненаставног особља уређено је актима BLC – а, којим је предвиђено да се они могу распоредити на сложеније послове у складу са актом о систематизацији радних мјеста и потребама BLC - а, при чему су неопходни услови: одговарајуће образовање, стручна оспособљеност и савјесно и одговорно обављање послова

Центар за истраживање и развој BLC-a посједује савремену информациону технологију која представља важну подршку научноистраживачким активностима. Центар за истраживање и развој је опремљен савременом рачунарском опремом, која укључује видео бимове и пројекторе, чиме подржава високе аспирације BLC-a на пољу примјене модерних технологија и постизању високог квалитета извођења наставе и обављања научноистраживачког рада. Сви кабинети наставника и сарадника су опремљени савременим рачунарима.

Библиотека BLC-a посједује значајан број домаћих и страних наслова монографских и серијских публикација, као и потребну техничку опремљеност за коришћење и приступ истим (брзе и ефикасне рачунаре за претраживање и 24-часовни приступ Интернету). У Библиотеци, као и у кабинетима наставника и сарадника, могуће је претраживање електронских база часописа и књига (преко EBSCO-a). Отварањем личног корисничког имена на серверу BLC-a библиотеке могуће је претраживање свих ових база и са других мрежа, а не само са академске. BLC има добру праксу да својим наставницима

и сарадницима финансира набавку стручне литературе у вриједности која се одобри одлуком директора. До сада је оваквих набавки било осам, а у току је и девета набавка. Појединачна вриједност сваке набавке креће се у износу од око 2.000 ЕУР-а, само куповином на „Београдском сајму књига“ у Београду, гдје сваке године се организовано иде.

BLC је редовно организовао стручне и научне скупове, семинаре и конференције на којима су сви наставници и сарадници BLC–а имали прилику да представе своје радове, поред учесника из Босне и Херцеговине и других земаља из региона.

Као примјер успјешног студентског такмичења може се навести да је BLC организовао прво студентско такмичење из рачуноводства под називом „*Рачуноводство 2014*“, јавних и приватних универзитета и високих школа, које је одржано у просторијама BLC-а. Такмичење је организовано под покровитељством Министарства просвјете и културе и Министарства за науку и технологију.

Одржани научни и стручни скупови представљају важну референцу и извор нових сазнања у области економије, пословног управљања и информатике, а послје одржаних скупова BLC објављује монографије у које улазе радови представљени на скупу, који се одабирају и рецензирају, ако и додатно приређују на основу дискусије на скупу вођена.

BLC је издавач часописа земљи *Актуелности* (http://www.blc.edu.ba/casopis_aktuelnosti/). Часопис је први пут покренут 1996. године. Часопис има научну оријентацију, и налази се на прелиминарној ранг-листи категорисаних националних научних часописа за период 2009-2011. године Министарства науке и технологије Републике Српске. Часопис „Актуелности“ од свог оснивања 1996. године до данас, има за циљ да постане респектабила и утицајан часопис у региону, а језичка баријера је ограничавала часопис да заузме мјесто и на међународном плану. У мјесецу 2011. године, на приједлог издавача Часописа и Сената, донесена је одлука да часопис излази и на енглеском језику, са проширеном листом чланова међународне редакције и иностраних рецензента. Актуелности испуњавају све критеријуме које Министарства науке и технологије прописује за вредновање часописа: у питању је научни часопис у коме се објављују оригинални и прегледни научни радови; редакција је састављена од истакнутих научних радника из области економије, права, пословног управљања, комуникација; домаћу редакцију чине универзитетски наставници и стручњаци; при избору радова за објављивање примјењује се систем двоструког рецензирања, при чему се поштује принцип анонимности аутора и рецензента; часопис излази редовно четири пута годишње. Часопис је представљен на вебсајту BLC - а, са комплетним садржајем посљедњег издања и увидом у ранија годишта.

Часопис Актуелности, као и Зборник радова МЕС помовисан је на Међународном Сајму књига у Београду, што је дало виши углед самој школи и издавачкој дјелатности у оквиру ње.

BLC подстиче научноистраживачку и стручну активност наставника и сарадника и тиме што посебну пажњу поклања набавци литературе. Рад и овлашћења Центра за издавачку дјелатност BLC–а регулисани су Правилником о издаваштву и уџбеницима. Издања BLC–а су квалитетни наслови из области теоријске економије, пословног права, електронског пословања, банкарства, менаџмента, информатике и других њима комплементарних научних области. Центар за издавачку дјелатност представља

незамјенљиву подршку наставном и научном процесу ВЛС-а, али и научном, стручном и пословном окружењу у Републици Српској и шире. ВЛС као млада високошколска установа има за циљ повећати број издања на годишњем нивоу, а до сада је од оснивања 2005. године објављено тридесет наслова уџбеничке и друге стручне литературе, што неопходну наставну литературу чини потпуно доступном студентима. ВЛС-а.

ВЛС од оснивања организује, прати и подстиче научно-истраживачки, умјетнички и стручни рад и стратешки је одређен да перманентно повезује и остварује јединство образовне, научно-истраживачке и стручне дјелатности.

ВЛС је уложио напор и систематично прати индивидуални научноистраживачки, стручни и умјетнички рада наставника и сарадника преко формирања научног картона за сваког сарадника и наставника. Садржај овог картона је комплетна, ажурна биографија, списак објављених радова са оцјеном научне вриједности према критеријумима Министарства за науку и технологију, учешће у научним и стручним пројектима, скуповима, чланства у комисијама и стручним тијелима ВЛС-а, чланство у редакцијама научних часописа, чланства у домаћим и страним професионалним организацијама.

Процјена испуњености Стандарда 5.

На основу анализе и евалуације квалитета научних, истраживачких, умјетничких, стручних и педагошких компетенција наставника и сарадника, претходећих студијских програма на ВЛС-у, на нивоу академских студија првог циклуса, као и компаративне анализе и развоја програма припремљених за акредитацију, закључујемо да је квалитет рада наставника и сарадника одговарајући за наставни процес ВЛС-а и да *испуњава Стандард 5.*

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 5.:

- ВЛС би требао наставити са улагањем у развој способности и знања својих наставника и сарадника, а нарочито подржавати интернационалну сарадњу и усавршавање на иностраним универзитетима. Стога би требало размотрити могућности за већу финансијску подршку за усавршавање у иностранству, учешће на међународним конференцијама и набавку литературе.
- Носилац активности: Сенат, Директор, Центар за развој и истраживање, Комисија за осигурање квалитета.
- Направити дугорочну анализу кадровских потреба и план задовољења ових потреба, те благовремено вршити избор наставника и сарадника.
- *Носилац активности:* Сенат, вијећа студијских одсека, Комисија за осигурање квалитета.
- Потребно је да се већа пажња посвети наставницима и сарадницима који имају највише оцјене педагошког рада, него што се посвећује наставницима и сарадницима који остварују оцјене испод стандардних. Тиме би се створили услови да оцјене студената добију свој пуни смисао. У том смислу, било би добро да се размотри приједлог увођења годишње награде (финансијска награда) за наставника и сарадника који остваре највишу оцјену за педагошки рад и за најбољи уџбеник према студентском вредновању у једној школској години. Величина и природа

награде треба да буду такви да сваког запосленог појединца у настави стимулишу на додатни напор како би побољшали све аспекте свог педагошког рада.

- *Носилац активности:* Директор, Сенат, Комисија за осигурање квалитета.
- Потребно је посветити већу пажњу промовисању научних и стручних резултата наставника и сарадника у научној и стручној јавности.
- Носилац активности: Центар за истраживање и развој, Центар за издавачку дјелатност.
- Потребно је повећати укључивање млађих сарадника (сарадника у настави) у научноистраживачки рад кроз њихово веће ангажовање у научноистраживачким пројектима.
- Носилац активности: Директор, Руководилац Центра за развој и истраживање, Руководиоци вијећа студијских одсека.
- Континуирано унапређивати сарадњу са новим домаћим и страним партнерима ради реализације заједничких пројеката.
- Носилац активности: Сенат, Директор, Центар за развој и истраживање.
- Оснажити издавачку дјелатност у области публикавања монографија и релевантих научних публикација, те развити адекватну комуникациону мрежу ради њиховог промовисања и дистрибуирања.
- Носилац активности: Центра за развој и истраживање.

СТАНДАРД 6: Квалитет физичких ресурса

BLC посједује примјерене просторне капацитете за одвијање наставног процеса, односно амфитеатре, наставничке и сарадничке кабинете, библиотеку, читаоницу, као и друге просторије предвиђене за извођење или подршку наставном процесу.

Детаљна спецификација простора дата је у Прегледу простора. За обављање наставе и научноистраживачке дјелатности BLC користи укупно 1715 м² корисне површине, и ту површину чине : амфитеатри, сале, кабинети наставника и сарадника, библиотека са читаоницом, просторије Центра за истраживање и развој; просторије Центра за издавачку дјелатност; просторије за рад служби укупне површине; просторије за рад студентских организација и Студентског парламента, просторије за потребе BLC радија; графички атеље површине; MGM центар површине; чајна кухиња и професорска кухиња; мокри чворови.

Све наставне сале и амфитеатри опремљени су фиксним рачунаром и фиксним пројектором за потребе извођења наставе. На BLC -у се налазе 92 рачунара у кабинетима наставника и сарадника, канцеларијама стручних служби, библиотеци и студентским организацијама. Укупно 70 рачунара намјењено је искључиво студентима, 22 рачунара службеницима и наставницима и сарадницима. Сваки наставник и сарадник добио је на коришћење рачунар одређене конфигурације. BLC свим запосленим и студентима обезбјеђује електронски приступ различитим базама података, релевантним за научноистраживачке и наставне сврхе. Службе су опремљене одговарајућим техничким средствима и компјутерском опремом и у раду користе

адекватне софтвере.

BLC је обогатио рачунарски центар са десет Apple рачунара на којима се одвијају специфичне врсте вјежби.

BLC води одговарајућу набавну и финансијску политику како би обезбједио услове за квалитетно извођење наставе и задовољио потребу запослених и студената за савременим информатичким средствима, имајући у виду њихов броји практичну примјену што претходни подаци и показују.

Студентима је омогућен неометан приступ свим информацијама у погледу студија, које се редовно објављују на интернет страници BLC -а. Студентима је доступан интернет, библиографске базе BLC -а и наставни материјал у електронском облику. BLC је студентима обезбједио просторије опремљене савременим техничким и осталим уређајима, који студентима омогућавају рад на рачунарима, штампање, скенирање, нарезивање CD и DVD материјала и сл.

BLC обезбјеђује редовно одржавање простора и опреме кроз организовање рада одговарајућих служби, висок ниво хигијене свих просторија, као и редовно одржавање опреме и њено осавремењавање. BLC је установио процедуре које обезбјеђују рационалну набавку потрошног материјала и брзо отклањање кварова на техничким уређајима у циљу њиховог несметаног функционисања.

Обезбеђивање и осигуравање квалитета простора и опреме регулисано је Правилником о осигурању квалитета. Мјесец дана прије отпочињања новог семестра, одговорна лица провјере недостатке и све примпреме за почетак нове школске године. На крају сваке пословне године Директор и Директор менаџер сачињавају план реновирања постојећих просторија и план набавки потребне опреме, који постају саставни дио Финансијског плана BLC - а за наредну академску календарску годину.

Процјена испуњености Стандарда 6.

BLC је у потпуности обезбједио и осигурао квалитет опреме и простора за извођење наставе, па се сматра да је у потпуности *испуњен Стандард 6.*

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 6

- Наставити са континуираном контролом обезбјеђења и осигурања квалитета простора и опреме у складу са усвојеним Правилником о осигурању квалитета.
Носилац активности: Директор, Директор менаџер, Комисија за осигурање квалитета, Руководилац Центра за истраживање и развој, Административно - техничка служба
- Потребно је све учионице опремити адекватним озвучењем.
Носилац активности: Директор, Директор менаџер, Административно - техничка служба

СТАНДАРД 7: Информациони систем

Локална мрежа ВЛС - а подигнута је 2006. године и тренутно покрива сва три спрата зграде ВЛС –а, двориште, атеље, радио, мултимедијлни студио и пратеће објекте са око 150 прикључака. Брзина мреже је 30 / 30 Мбпс. Локална рачунарска мрежа ВЛС -а повезана је и на Интернет преко сервера оптичким линком и посједујемо дигиталним ВеАДСЛ линк (backup). Веб сервис се хостују локално у просторијама ВЛС -а као и код хостинг провајдера Телеклик Бања Лука и Инфоком д.о.о. Основни хостинг (<http://www.e-skup.info>,-а: ИнфоцомСТАРТ - 250МБ 1ГБ и пакет PRO Unlimited је намијењен за веб странице које требају велики простор на диску за смјештање података као и неограничен проток података.

Веб контрол панел (Centos OS Panel) омогућава управљање сервисима, да подешавање Е-маил адресе, статистику, бекап, слање датотеке на сервер и још много тога. Контрол панел је на нашем језику, разумљив и једноставан за кориштење. Док је главни сервер резервисан за главне веб сервисе као што су званична веб презентација ВЛС -а (www.blc.edu.ba), студентски веб сервис библиотеке (<http://biblioteka.blc.edu.ba>), веб сервис алумни асоцијације (<http://alumni.blc.edu.ba>)маил сервис за запослене и за студенте, (<http://www.blc.edu.ba:2095/>) сервер и други.

У оквиру ВЛС -а функциониши следеће веб локације:

- aktuelnosti.blc.edu.ba
- blc.edu.ba
- blc.mcite.blc.edu.ba
- pr.blc.edu.ba
- aumni.blc.edu.ba
- racunovodstvo.blc.edu.ba
- radio.blc.edu.ba
- so.blc.edu.ba
- sec.blc.edu.ba
- yfc.blc.edu.ba
- alumni.blc.edu.ba
- e-nastava.blc.edu.ba

ВЛС обезбјеђује наставницима, сарадницима и студентима уџбенике, литературу, библиотечке и информатичке ресурсе који својим нивоом и обимом пружају подршку наставном процесу, научноистраживачком, стручном и умјетничком раду. ВЛС обезбјеђује квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса утврђивањем стандарда квалитета и поступака за осигурање квалитета, укључујући и подстицајне и корективне мјере.

У складу са Правилником о осигурању квалитета, тако да је настава из сваког предмета покривена одговарајућом наставном литературом, која је позната прије почетка наставе, у потребној количини за све студенте. Свим студентима ВЛС обезбјеђује бесплатне уџбенике на почетку школске године, које студенти задужују у библиотеци. Подаци о наставној литератури на предмету наведени су у академском календару односно на курсу предмета. Задужено лице за библиотеку исто тако познаје и има списак литературе која је неопходна за све наставне предмете. Послове издавања уџбеника обавља Центар за издавачку дјелатност ВЛС-а (скраћено ЦИД), чија су овлашћења и надлежности регулисане Правилником о издаваштву и уџбеницима и осталим актима.

BLC је донио и Правилник о издаваштву и уџбеницима и овим Правилником се уређује припремање, одобравање, издавање и употреба уџбеника и друге наставне литературе на BLC-у, њихово праћење и вредновање током употребе у настави и друга питања од значаја за ту област. По овом Правилнику наставну литературу чине: предметни уџбеник и друга наставна литература (монографије, приручници, збирке задатака, зборници, чланци...). Наставна литература у погледу квалитета, садржаја и обима мора у потпуности да одговара циљевима студијског програма и програму предмета на који се односи. Настава из сваког предмета мора бити покривена одговарајућим уџбеницима и другом наставном литературом, који су унапријед познати и објављени. Подаци о наставној литератури на предмету се обавезно наводе у Силабусу и плану рада. BLC је дужан да студентима обезбједи наставну литературу у потребној количини и на вријеме.

Правилником је предвиђено и да уџбеници морају бити јасни и разумљиви студентима, логично структурирани и писани академским, неутралним стилем излагања. За уџбенике које издаје BLC потребне су најмање двије позитивне рецензије. Рецензенте именује Сенат. Рецензенти врше контролу текста рукописа и утврђују да ли је квалитет текста на одговарајућем научном и стручном нивоу који дозвољава да се користи као наставна литература, да ли одговара садржају предмета, да ли покрива материју која је предвиђена наставним програмом предмета и да ли је у складу са прописаним обимом наставне литературе.

BLC врши контролу квалитета наставне литературе кроз контролу квалитета текста и контролу графичког изгледа рукописа. Квалитет текста се цијени према садржају текста (савременост, тачност), структури (примјери, питања, резиме) и стилу и обиму (усклађеност са ECTS). Контролу квалитета текста врше рецензенти, вијећа одсјека и студенти. Контролу графичког изгледа рукописа уџбеника, који издаје BLC, врши ЦИД.

BLC је обезбједио наставницима, сарадницима и студентима библиотеку са литературом која својим нивоом и обимом пружа подршку наставном процесу, научноистраживачком, стручном и умјетничком раду. Библиотека BLC –а има фонд од 3500 библиотечке јединице монографских публикација из области економије и других друштвених, хуманистичких, природних наука из којих се изводи наставни процес. Од тог броја око 2080 библиотечких јединица чине домаће монографске публикације, а око 20 библиотечких јединица је на страним језицима. Библиотека располаже и са 78 наслова стручних часописа, од чега су 50 наслова на српском језику и 28 наслова на страним језицима. У току 2015. године у Библиотеци је набављено 1050 нових наслова. Библиотека врши размјену са универзитетским и факултетским библиотекама у региону, што доприноси богатству и разноврсности библиотечког фонда.

Библиотека представља важну научноистраживачку јединицу, неопходну наставницима, сарадницима и студентима BLC-а. Књижне фондове Библиотеке користе и студенти и научно-наставно особље других факултета као и студенти приватних школа и ученици средњих школа. Коришћење библиотечких фондова регулисано је посебним Правилником о раду Библиотеке BLC -а.

У просторијама библиотеке може се вршити претраживање фонда библиотеке помоћу електронског и лисног каталога. За електронску претрагу користе се три рачунара

новије генерације. На тим рачунарима је омогућено претраживање базе података Библиотеке BLC - а и база података библиотека других факултета, као и претраживање електронских база часописа и књига (преко EBSCO-а). Ванја Лука College је студентима омогућио приступ EBSCO бази података. EBSCO информативни сервис је база која садржи електронске часописе, новине, као и књиге из скоро свих области људског знања (области технике, медицине, економије, спорта и др.) EBSCO база омогућава on-line приступ више од стотину база података, 20 000 научних и стручних часописа и дневних новина најпознатијих свјетских наслова. Бази се приступа искључиво из информатичког кабинета, преко Mozilla Firefox Browser-а, кликом на Bookmarks - ebscohost. Сви ови извори су, захваљујући развоју Центра за информациону технологију, доступни са готово свих рачунара на BLC -у (у просторијама Библиотеке, у свим салама Рачунског центра и у кабинетима наставника и сарадника). Наставницима и сарадницима BLC -а омогућено је претраживање ових електронских база, не само са академске мреже, већ и са других мрежа отварањем личног корисничког имена на серверу е библиотеке Ванја Лука College-а. Библиотека је претплаћена и на INFOTEK базу података свих правних прописа објављених у службеним листовима и гласницима у земљи. Све резултате, који се добијају претраживањем библиотечког фонда у Библиотеци, могуће је штампати и нарезати на CD-у и DVD-у. Сав материјал, који је доступан у папирној форми, могуће је у просторијама Библиотеке фотокопирати и скенирати.

У саставу Библиотеке је и читаоница намјењена студентима, који користе своје и библиотечке књиге за рад и имају 15 мјеста. Библиотека ради сваког радног дана од 10 до 18 часова, а читаоница сваког радног дана од 10 до 20 часова и суботом од 8 до 13 часова.

Централну просторију библиотеке просјечно дневно посјети од тридесет до осамдесет студената, наставника и сарадника овог и других факултета. Услуге библиотеке студенти најинтензивније користе је у току зимског и љетњег семестра, када долази и до сто студената дневно и углавном користе литературу за израду есеја, семинарских радова и презентација на часу. Од тог броја половина студената остаје у Одељењу серијских публикација, а друга половина користи монографске публикације из Фонда књига и Приручне библиотеке. Од почетка рада на BLC-у је уведена пракса да се студентима обезбјеђује по један примјерак уџбеника за сваки наставни предмет. Посјећеност Библиотеке је најмања у вријеме испитних рокова, изузев јунско-јулског рока, када пуно студената набавља литературу за израду дипломских радова. Што се тиче читаоница, њих дневно посети око 50-100 студената. Највећа је фреквенција доласка студената у читаонице у вријеме испитних рокова.

Број запослених у Библиотеци и читаоници, као и ниво њихове стручне спреме усклађен је са националним и европским стандардима који се тичу пружања ове врсте услуга. У Библиотеци је запослено 1 особа, (висока стручна спрема) и једна особа која није у стално запослена. Запослени у Библиотеци су компетентни и мотивисани за рад са студентима и спремни да студентима пруже помоћ у проналажењу литературе и претраживању база података. Рад запослених у библиотеци се континуирано прати, оцјењује и унапређује (анкетирањем студената и наставног особља).

Библиотечка служба сачињава годишњи Извјештај о промјенама фонда Библиотеке и читаонице, који садржи број отписаних и набављених књига по студијским

програмима у току године, списак часописа који су набављени у текућој години и списак часописа који ће бити набављени у наредној години по студијским програмима.

Обрада библиотечког материјала ради се по међународним библиографским стандардима (ISBD) уз помоћ програма SENAYAN (SLiMS). SENAYAN (SLiMS) Open Source Software је апликација (OSS) за потребе веб сервиса базиран на аутоматизацији библиотека у малом и великом обиму. Senayan је лиценциран под GPLv3 који гарантује слободу, измјене и расподијеле (права на коришћење, проучавања, умножавања...). SENAYAN (SLiMS) апликацију смо прилагодили нашим потребама уз додатну модификацију и превод.

Senayan укључује функције: јавни приступ on-line каталогу (OPAC) са генерисаним thumbnail-а (приказ омота књига); детаљи евиденције су такође доступни формату XML (Extensible Markup Language) за потребе осталих веб сервиса; подршка управљање мултимедијалних докумената (flv,... mp3) и дигиталних докумената; пружа вишејезичне одабир; сложену претрагу извјештаје (број књига, број чланова, број трансакција, број резервација ...). Претраживање комплетног библиотечког фонда могуће је преко сајта VLC -а. Библиотека је дио академске компјутерске мреже.

Запослени у Библиотеци систематски упознају са начином рада у Библиотеци и свим новинама из области библиотекарства наставнике, сараднике и студенте. Запослени у Библиотеци врше обуку наставника, сарадника и студената у циљу ефективнијег коришћења Библиотеке.

Читаоница и библиотека VLC - а смјештена је на првом спрату зграде VLC -а. Ту се налази централна просторија са рачунарима за претраживање база података и лисним каталозима, одјељење серијских публикација и просторије службеника Ове просторије су прије три године реновиране и тиме су знатно побољшани услови за рад студената. Просторија библиотеке опремљена према савременим стандардима, а Фонд књига према стандардима за чување библиотечког материјала.

VLC обезбјеђује студентима коришћење информатичких ресурса неопходних за савладавање градива и врши контролу, оцјену и унапређење обима, структуре и квалитета информатичких ресурса. VLC студентима обезбјеђује потребан број рачунара одговарајућег квалитета, приступ Интернету и осталу комуникациону опрему у салама Рачунског центра са одређеним бројем термина за студенте свих нивоа студија.

У оквиру Центра за информационе технологије (ЦИТ) VLC располаже са три информатичка кабинета :у приземљу један, други на првом спрату и трећи на другом спрату зграде VLC - а:

- приземље: информатички кабинет са 31 радних станица (конфигурације столни рачунар Интел Пентиум и5 процесор са 16ГБ РАМ-а, 160ГБ ХДД-а, ДВД читачима, 22`` Видесцреен) за потребе наставе и испита;
- први спрат: информатички кабинет са 21 радних станица (конфигурације: Пентиум и5, са 8ГБ РАМ-а, 160ГБ ХДД-а, лцд, 22`` монитори) за потребе слободног рада студената и за потребе наставе и испита.
- други спрат је Apple iMac сала са 10 iMac рачунара и Apple MacBook Air лаптопом са катедром.

Поред тога под ИТ спадају и Фото студио, Графички атеље, Радио ВЛС и Мултимедијални студио као и Рек сервер сала.

У свим овим салама обезбјеђени су адекватни услови за рад студената, наставног и ненаставног особља ВЛС -а.

Све рачунарске сале су опремљене комплетном (подном) мрежном инфраструктуром. Укупно пет наставних сала и четири амфитеатара је опремљено фиксним рачунаром и фиксним пројектором за потребе квалитетног извођења наставе. Поред тога, на ВЛС -у се налази још 28 рачунара у кабинетима наставника, канцеларијама стручних служби, библиотеци и студентским организацијама.

Центар за информационе технологије ради сваког радног дана од 8 до 20 часова, а суботом, по потреби, од 8 до 14 часова. Свакога дана, наставницима и студентима је дозвољен приступ рачунарима за извођење наставе и испита или за самостални рад. У ЦИТ-у се организују курсеви рачунара за разне програмске пакете, чиме се даје допринос стицању основних и проширењу постојећих знања студената и ненаставног особља ВЛС -а из области информатике. Рачунарска и комуникациона инфраструктура и опрема редовно се одржавају и осавремењују. ВЛС прати и усклађује просторне капацитете и информатичке ресурсе са потребама наставног процеса и са бројем студената ВЛС –а, што и показују подаци о повећању капацитета и усавршавања током ових година.

У ЦИТ-у су стално запослена 1 особа, са високом стручном спремом и 1 особа која није стално запослена и има високу стручну спрему. На ВЛС–у се изводи настава из Студијског програма Информатика и на тај начин омогућен је рад студентима који своје теоретско знање директно спроводе у пракси. Запослени у ЦИТ-у ВЛС-а су најбољи студенти тог студијског програма. Запослени у ЦИТ-а олакшавају приступ информацијама кроз формирање одређених база података (Администрација и одржавање свих компоненти који се тичу информатике и информационог система, едукација запослених и студената за кориштење информационих рјешења и програма, израда, одржавање и ажурирање online сервиса)

Руководилац Центра за информационе технологије (ЦИТ) сачињава годишњи извјештај који садржи списак отписаних и набављених рачунара и друге рачунарске и комуникационе опреме, списак коришћених и набављених програмских пакета и даје приједлоге мјера за унапређење рада ЦИТ-а.

Током 2015/2016 године у току поступка самовредновања, спроведена је анкета међу студентима и запосленима о квалитету ненаставне подршке. Анкета за студенте је истовремено када је реализована анкета о наставном особљу, односно на крају сваког зимског и љетњег семестра у току ових школских година. У анкетирању које је спроведено 2015/2016 школске године учествовала су 140 студената у зимском, и 150 студента у љетњем семестру.

Квалитет рада ненаставног особља оцјењиван је кроз пет индикатора: рад студентске службе, рад библиотеке и читаонице, рад координатора за наставу, рад рачунарског центра и хигијена на факултету.

За обраду и анализу података који се односе на оцјену квалитета ненаставне подршке на BLC- у, били су релевантни само студенти који су се изјаснили да су користили услуге стручних служби на BLC-у. Близу 98% испитаних студената користило је услуге информатичког центра и читаонице, а близу 93% је користило услуге библиотеке. На основу обрађених резултата анкете о техничкој опремљености, може се закључити да су студенти BLC –а најзадовољнији рачунарским центром који им је на располагању, а на основу истих, може се констатовати да се опремљеност центара и рад ненаставног особља на BLC –у из године у годину побољшавао.

У поступку самовредновања, BLC је спровео и анкету међу запосленим особљем, у школакој 2015/16 години. Анкета се спроводи једном годишње, са циљем прикупљања и обраде информација о радним задацима, виђено из перспективе запослених. У анкети која је спроведена у школској 2015/16 години учествовало је 25 запослених. Запослени су требали да одговоре на пет питања, која се односе на услове рада на BLC-у, техничку опремљеност, хигијену, рад административне службе и опремљеност библиотеке научном и стручном литературом. Резултати анкете показују да су скоро сви запослени (око 90%) задовољни условима рада на BLC-у, да су већином задовољни техничком опремљеношћу која им је на располагању на BLC-у. Такође, на основу резултата анкете може се констатовати да се побољшала опремљеност библиотеке и рачунарског центра, што су запослени потврдили својим задовољством. Повећао се и квалитет рада административно-техничке службе, као и цјелокупно задовољство запослених условима рада на BLC-у.

У циљу побољшања поступка самовредновања, BLC је спровео у школској 2015/16 анкету за новоуписане студенте, са циљем да дође до информација о томе како су студенти сазнали за BLC, због чега су се одлучили да студирају на овој високошколској установи и за које ваннаставне активности су заинтересовани.

У анкети је учествовало 45 новоуписаних студената, а она је спроведена у току два уписна рока, и то:

- у првом уписном року у периоду од 15.06.2015. до 15.07.2015. године
- у септембарском испитном року у периоду од 20.08.2015. до 30.09.2015. године.

Студенти су требали да одговоре на три питања, и то: како су сазнали за BLC, због чега су се одлучили на студиј на овој високошколској установи и да ли су заинтересовани за учешће у ваннаставним активностима. Резултати анкете показују да је највећи број студената за BLC сазнао преко пријатеља који студирају на овој високошколској установи (75% испитаника), и да су се, на основу њихових позитивних искустава, одлучили да своје школовање наставе на BLC-у (64% испитаника). Резултати анкете показују да је скоро половина новоуписаних студената (око 47%) заинтересовано за рад у студентској организацији или студентском парламенту, а највише су заинтересовани за спортско креативне догађаје (око 65%) и за рад на Интернет радију и у графичком атељеу BLC-а.

На BLC -у је имплементиран систем Активног домена Ацтиве Дирецтору – Активни директоријум. Сервис развијен од стране Мицрософт-а као дио њихових серверских оперативних Система. Служи за инвенторисање, организацију, аутентификацију, ауторизацију и управљање са мрежним објектима и ресурсима који раде на или су компатибилни са Microsoft Windows технологијама. Рачунарска мрежа која користи

овај начин логичке организације ресурса се најчешће назива “доменска” мрежа или само “домен”.

За неометан рад и рад од куће свим студентима и запосленима је на располагању систем OFFICE 365 са креирање и дистрибуцију садржаја, као и систем са е-образовање на принципу MOODLE платформе.

Такође, VLC је креирао и објавио апликације за мобилне телефоне за платформе IOS и Андроид.

У овом правцу и правцу даљег развоја ИК Система VLC -а, а обзиром да су окосница свега ИК технологије, прије свега строго је дефинисан јединствен начин подношења захтјева за подршку и интервенције у смислу употребе средстава ИКТ, а то је е-маил адреса: ict@blc.edu.ba, те се употреба телефонског или личног изношења захтјева ограничава на ситуације критичне грешке на сервису е-маил порука.

Процјена испуњености Стандарда 7

VLC је доношењем и спровођењем Правилника о осигурању квалитета, Правилник о издаваштву и уџбеницима и Правилника о раду Библиотеке *испунио Стандард 7* и створио формалне услове за осигурање квалитета, чиме је потврдио своје одређење да континуирано ради на контроли, обезбеђењу и осигурању квалитета у свим областима свога рада.

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 7

Поредно је да се повећа број рачунара у библиотци за студенте.

Носилац активности: Директор, Руководилац библиотеке, Руководилац Центра за информационе технологије.

Увођење студентских идентификационих картица, које би служиле студентима: за пријаву испита, контролу присуства настави, као легитимација у читаоницама VLC –а и приликом коришћења услуга Библиотеке, за штампање и скенирање и коришћење друге пратеће опреме.

Носилац активности: Директор, Руководилац ЦИТ-а.

СТАНДАРД 8: Презентација информација за јавност

Информације о програмима и звањима доступне су на веб страници VLC -а (www.blc.edu.ba). Веб страница садржи информације о програмима и звањима који се нуде на високој школи, такође постоје подаци о организационим јединицама, центрима, часописима, студентским активностима, начину уписа на школу.

Институционални облици односа са јавношћу и окружењем развијени су у довољној мјери. Путем веб странице VLC -а постоји организован начина комуницирања са јавношћу, окружењем, као и са осталим заинтересованим странама.

Комуникација са студентима је успостављена преко студентских тијела у свим органима управљања и одлучивања, преко маилинг листи за слање информација студентима, преко огласних плоча на веб порталима и електронским огласним таблама. Између VLC -а и дипломираних студената је успостављена међусобна комуникација преко Алумни клуба која би могла дати корисне податке о броју запослених дипломираних студената, примјенљивости њихових стечених знања у пракси, као и остале податке којима би се побољшали и унапредили постојећи студијски програми и институционална сарадња.

Процјена испуњености Стандарда 8

VLC има успостављен систем односа са јавношћу и презентација информација за јавност путем интернет странице, друштвених мрежа и организације разних културних догађаја. Према томе, VLC има испуњен **Стандард 8**.

Препоруке за унапређење и развој квалитета

- Дефинисати минимално потребне елементе, у складу са Критеријима за акредитацију високошколских установа у БиХ, које треба да садрже веб презентације

Носилац активности: Директор, Комисија за осигурање квалитете

- Унификовати контакт е-mail адресе

Носилац активности: Директор, Руководилац Центра за информационе технологије.

- Неопходно је направити дио садржаја веб презентација и на енглеском језику

Носилац активности: Директор, Руководилац библиотеке, Руководилац Центра за информационе технологије.

СТАНДАРД 9: Међународна сарадња

Високошколска установа има развијене облике међународне сарадње кроз европске (међународне) пројекте, билатералне уговоре, заједничке програме и сл. Високошколска установа подстиче и обезбјеђује међународну мобилност студената и наставника, пратећи примјену стечених искустава у својим активностима.

Од оснивања до данас VLC је у оквиру Центра за развој и истраживање реализовао је низ научних и стручних скупова, консултантских услуга, савјетовања, студентских такмичења. Скупа са својим истраживачима, својим докторима наука, као и са њиховим искуством у обављању истраживања, Центра за развој и истраживање је потпуно оспособљен за квалитетну и конкурентну израду научноистраживачких и стручних пројеката из сегмената обухваћеним студијским програмима, а посебно економске науке, јавне управе и информатике.

VLC је успоставио међународну сарадњу и постао дио међународне мреже Seeman – Central and East European Management Development Association. Оно што VLC добија чланством у глобалној мрежи за развој менаџмента SEEMAN јесу права и бенефиције као што је: учествовање у међународним образовним програмима и конференцијама, успостављање међународних сарадњи, добијање акредитација за студијске програме.

Критерији чланства и обавезе у СЕЕМАН су: минимално пет година искуства у континуираном образовању на подручју пословне економије или менаџмента; студиј првог циклуса из подручја менаџмента који се изводи барем пет година и минимално 60 студената који су завршили програм; годишње минимално 25 студената уписаних на поједином смјеру студија (студијском програму); предавање извјештаја базираних на самопроцјени.

Права и бенефиције су: сви СЕЕМАН програми и догађања по повлаштеним цијенама, бесплатне публикације, могућност постављања обавијештења и позива на сарадњу на СЕЕМАН веб страницу, укључивање каталога институција и програма са профилима институција и описима програма. укључивање чланова Високе школе у он-лине СЕЕМАН каталог експерата, могућност добивања IQA акредитације, погодности које укључују сарадњу са СЕЕМАН партнерима издавачима (Emerald, Harvard Business School Publishing, Pearson Education, the Adizes Institute itd), приступ чврсто повезаној и преданој мрежи институција заинтересираних за сарадњу и развој.

VLC је остварио сарадњу а у циљу остваривања принципа високог образовања: уважавање хуманистичких и демократских вриједности, европских и националних традиција, поштовање људских права и грађанских слобода, укључујући забрану свих видова дискриминације.

VLC је склопио седам уговора са Директоратом комуникација јединице за издаваштво Савјета Европе у Стразбуру. Овим уговорима се VLC -у даје право да преводи и издаје издања Савјета Европе. Уговори се тичу права и обавеза издавача и власника издања на дистрибуцију, превод и осталих уговором предвиђених услова.

Уговори су потписани за публикување сљедећих издања:

1. *"Институције менаџмента етнополитичког сукоба у централној и источној Европи"; (Institutions for the Management of Ethnopolitical Conflict in Central and Eastern Europe)*
2. *"Приручник за ношење религијских симбола у јавности"; (Manual on the wearing of religious symbols in public areas)*
3. *"Извршења пресуда Европског суда са људска права" (друго издање; (The execution of judgments of the European Court of Human Rights)(2nd edition)*
4. *"EDC/HRE (пету дио: Проучавање права дјетета - Девет кратких пројеката са основни ниво"; (EDC/HRE (Volume V): Exploring Children's Rights - Nine short projects for primary level)*
5. *"Савјет Европе и људска права - Увод у Европску конвенцију о људским правима"; (The Council of Europe and human rights - An introduction to the European Convention on Human Rights)*
6. *"Приручник о говору мржње"; Manual on hate speech*
7. *"Савјет Европе и Рим: 40 година акције" (Council of Europe and Roma: 40 years of action)*

VLC је кроз партнерство са издавачком кућом „Бесједа“ и Министарством цивилних послова БиХ учествовало у међународном пројекту штампања UNESCO – вих Конвенција из области културе.

VLC је потписао појединачне споразуме и сарађује као партнер са високошколским установама у оквиру међународне сарадње.

- Високошколске установе у другим државама у региону:
- Факултет техничких наука (јавног) Универзитета у Новом Саду;
- Универзитет Метрополитан у Београду

- Технички факултет "Михајло Пупин" у Зрењанин, са (јавног) Универзитета у Новом Саду;
 - Факултет за менаџмент у Новом Саду, Универзитета Алфа;
 - Метрополитан универзитет у Београду;
 - Факултет за услужни бизнис Сремска Каменица, Универзитета Еуконс;
 - Факултет за државне и европске студије у Подгорици, Универзитета Медитеран;
 - Висока струковна школом за предузетништво у Београду;
 - БАС Институте од манаџмент, Битољ
- високошколске установе у другим државама у оквиру европског простора високог образовања
- "Алма Матер" Универзитет у Румунији;
 - Fachhochschule Wiener Neustadt fur Wirtschaft und Technik Ges.m.b.H, Аустрија
 - Висока школа за информационе технологије Всите, Загреб
 - Универзитет "Ћирило и Методије" из Трнаве, Словачка;
 - Пројектна академија PAR Ријека

Један од основних циљева међународне сарадње ВЛС-а је да омогући својим свршеним студентима да наставе други циклус образовања (мастер студије) на универзитетима ван Босне и Херцеговине са којима је потписан споразум о сарадњи. До сада је тако већи број бивших студената магистрирао на универзитетима у Бечу, Београду, Зрењанину и Новом Саду.

ВЛС је заједно са Београдском банкарском академијом поднио поднио апликацију за пројекат код ЕУ о јавно-приватном партнерству, који је још у процесу реализације.

ВЛС заједно са невладином организацијом „Свјетионик“ реализује пројекте из области социјалне заштите, предузетништва, волонтеризма и других области које се покажу актуелним у одређеном периоду. ВЛС и невладина организација „Свјетионик“ су усагласили да заједнички припремају пројекте, унапређују систем социјалне заштите, ангажују наставнике за разне врсте едукација, а по потреби пројекта. Такође, усагласили су да ангажују студенте ради њиховог јачања способности и вјештина у разним областима. Да проводе програме samozapošljavanja и реализују пословне идеје.

ВЛС је са Развојном агенцијом града Приједора ПРЕДА учествовао у два ИПА пројекта, као стручни консултант.

Висока школа ВЛС била је фокус пажње делегације Савјета Европе који су кроз спровођење пројекта "Strategic Development of Higher Education and Qualification Standards" посети нашу високошколску установу и одржали индивидуалне састанке и састанке фокус група, у сврху прикупљања информација у складу са матрицама за анализу три теме које пројекат мора анализирати.

Посјета ВЛС -у одвијала се три дана и то од 18.-20.јуна, а уједно је то била и једина приватна високошколска установа на нивоу БиХ одабрана кроз пројекат Савјета Европе.

VLC велику пажњу поклања развоју међународне научне сарадње. Међународно присуство VLC – а примјетно је у домену интер-универзитетске односно интер-високошколске размјене професора и студената. Активности Центра за међународну сарадњу обухватају организацију љетњих школа, размјену предавача и студената са партнерским универзитетима, признавање страних високошколских исправа, као и организацију семинара и предавања истакнутих професора из иностранства. Размјена наставника и студената се одвија у оквиру , као и на основу уговора о билатералној сарадњи које је VLC потписао и остварио са универзитетима у иностранству. Ови уговори односно програм подразумјева размјену студената и професора, да студентима омогућавају наставак студија и усавршавање.

Ерасмус + програм се реализује током 2016/2017 и наредне, 2017/2018 школске године, и то тако да се у овој школској години врши размјена наставног особља, на начин да један наставник из школе ВСИТЕ из Загреба проводи седам дана на VLC-у, а један наставник са VLC-а проводи седам дана на ВСИТЕ, како би размијенили искуства, обогатили наставу, приступ студентима, донијели добру праксу у своје институције. Током наредне школске године предвиђена је посјета једног студента са VLC-а ВСИТЕ високој школи, у трајању од пет мјесеци, те би тај боравак укључио присуствовање настави и полагање испита.

VLC подстиче своје запослене да се активно баве научним, истраживачким, умјетничким и стручним радом и да што чешће објављују резултате свога рада у иностранству и тиме што издваја посебна финансијска средства за подршку овим активностима. Према Одлуци Директора свим наставницима и сарадницима који су запослени на VLC-у одобрава се коришћење средстава на име накнаде трошкова учешћа на међународним скуповима, под условом да имају прихваћен рад на том скупу, као и средства на име накнаде трошкова учешћа на једном домаћем научном скупу. Такође, свим сарадницима на VLC-у у току изборних периода у звању сарадника одобравају се средства на име накнаде трошкова студирања, наставак студија, под условом да претходно покажу успјех на студију.

У оквиру укључивања VLC-а у научне и стручне токове, као и унапрјеђења академских знања и подстицање научног подмлатка, наставници VLC-а реализују своје докторске студије на универзитетима у земљи и иностранству.

VLC редовно и у складу са својим активностима, а које су од општег интереса и привлаче пажњу медија одржава конференције за штампу. Уобичајен повод за њихово одржавање су поводом научних и стручних скупова, премијере филмова у Мултимедијалном студију, изложбе, концерти и друге активности које организује VLC.

Међу значајнијим догађајима чији је организатор или покровитељ VLC, а који су привукли велики број медија како у просторије школе, тако и других институција са којима је VLC партнер можемо издвојити: међународна научна конференција „Етика у медијима и пословању“, међународна научна конференција „Европска унија – Западни Балкан“, затим ПР Арена која је први пут одржана на VLC-у, организован је Дан праксе који је имао за циљ да повеже привреду и студенте, затим логистичка конференција, едукативна конференција о односима с јавношћу "Proactive", научно-стручни скуп "Дигитално издаваштво у образовању будућности", научни скуп „Слобода, утицај и улога медија у начину размишљања младих“, научни скуп Е образовање – образовање будућности, одржана је конференција „Европска унија – изазови проширења и Западни

Балкан“, концерт Београдског ревијског оркестра, промоција збирке пјесама " Депилација језика" Саше Баштинца, изложба радова студената Метрополитан универзитета из Београда, изложба графичких радова наших студената са одсјека за графички дизајн, вече са Иваном Босиљчићем, међународна изложба фотографија "Мир и опстанак породице човјека на планети Земљи", аутора 69 земаља свијета, вече Француске шансоне у извођењу Јована Ђорђевића, представа и друге.

Када је ријеч о међународној сарадњи треба још издвојити успјешност студената на том пољу гдје су студенти учествовали на међународном такмичењу „Форум младих лидера“, са пројектом под називом „Сервис персоналне асистенције“, те пројектом из области медија, односно радијским прилогом „Корупцијом до савршенства“ гдје је наш студент уђао у ужи такмичарски круг на међународном фестивалу кратких радијских и телевизијских форми студената новинарства „On the record“.

Процјена испуњености Стандарда 9

BLC је својим општим актима утврдио надлежности и одговорности органа управљања и јединица за међународну сарадњу, као и мјере и инструменте за омогућавање размјене и мобилности наставника и студената, чиме је *испунио Стандард 9*

Приједлог корективних мјера у оквиру испуњавања стандарда 9

- Потребно је учествовати у што више пројеката који подстичу мобилност, као што су: ERASMUS I ERASMUS MUNDUS. Повећази укљученост у CEEPUS мрежи.
 - *Носилац активности:* Директор, Руководилац Центра за међународну сарадњу
- Потребно је интензивирати сарадњу са страним високошколским и научноистраживачким организацијама и уложити напор у прибављање додатних финансијских средстава за потребе набавке литературе и учешћа на међународним конференцијама, како би се утицало на повећање задовољства запослених у настави овим аспектом квалитета организације BLC -а.
 - *Носилац активности:* Директор, Руководилац Центра за међународну сарадњу
- Потребно је повећати укљученост запослених у рад на научноистраживачким и стручним пројектима BLC -а, како би се утицало на повећање задовољства запослених овим аспектом квалитета организације и управљања на BLC -у.
 - *Носилац активности:* Директор, Руководилац Центра за истраживање и развој, Руководилац Центра за међународну сарадњу